

Kern
1822

Kem 1822

T. TRONCHIN,
IN ACADEMIA GENEVENSI MED. PROF.
COLLEGII MEDICI AMSTELODA-
MENSIS OLIM INSPECTORIS ACAD.
REG. SCIENT. BEROLIN. ETC.

DE
COLICA
PICTONVM.

Vidi in arte peritissimos huncce morbum non intellexisse.

SPIGEL.

ITERVM EDIDIT
I. C. T. SCHLEGEL,
MED. D.D.

IENAE ET LIPSIAE,
SVMTIBVS IO. GVIL. HARTVNG.
1771.

THE
COLLEGE OF THE
MIDDLESEX COUNTY
LIBRARY

COLLEGE
PICTON M.

THE
LIBRARY

THE
LIBRARY

V I R O
EXPERIENTISSIMO ATQVE CELEBERRIMO
ERNESTO GODOFREDO
BALDINGER

PHILOSOPHIAE ET MEDICINAE DOCTORI
IN ACADEMIA IENENSI MEDICI-
NAE THEORETICAE AC BOTANI-
CES PROFESSORI PVBLICO ORDI-
NARIO FACVLTATISQVE MEDI-
CAE ASSESSORI
ACADEMIAE IMPERIALIS NATV-
RAE CVRIOSORVM ET ELECTORA-
LIS MOGVNTINAE SCIENTIARVM
VTILIVM SODALI
E T C.

FAVTORI AC PRAECEPTORI
SYMME COLENDO

S. P. D.

IOANNES CHRISTIANVS TRAVGOTT SCHLEGEL.

V I R O

EXPERIMENTALIS ATQUE CLINICIS

ERNESTO GODOFREDO
BALDINGER

PHILOSOPHIAE ET MEDICINAE DOCTOR
IN ACADEMIA PAVLOVA MEDICI
ET THEORETICAE AC PRACTICAE
MAGIS PROFESSORIS PUBLICI
ACADEMIAE IMPERIALIS NATV-
RAE HISTORIAE ET MINERALIAE
PRAEFICIS ET SCIENTIARUM
PRAEFICIS

P. C.

PAVLOVAE PRAEFICIS
PRAEFICIS

M. D. C. C. C. C.

CAROLUS CHRISTIANUS TRAVOTT PRÆFICIS

VIR

CELEBRRISS

*M*erito *TVO* nomini, tot egregiis scriptis clarissimo, mihi que ob multas causas charissimo, inscribo librum, cuius editionem non ingrati fore puto rei medicae studiosis. Nam primum *TE* auctore atque adhortatore libellus hic a me euulgatus fuit. Pro accurata enim, qua excellis, bonorum librorum auctorumque omnis generis scientia, non latebat *TE* *TRONCHIANI* libri praestantia. Etsi enim plures, in his *HUXHAMVS*, *DE HAEN* atque *GRASHVSIVS*, cum laude in hoc argumento explicando versati sint, neminem tamen subtilius *TRONCHINO*, feliciusque illud tractasse recte iudicasti, *VIR*

* 3

ERV.

Habeo vero etiam aliam causam, cur nomen TVVM in fronte huius libri legi cupiam. Declarare volui gratum erga TE animum et, quantum TIBI deberem, in illustri aliquo monumento palam testari. Sciant etiam alii, me a TE beneficiis ornatum fuisse summis, quorum memoria nunquam animo meo excidet. A TE his sacris Aesculapii quasi initiatus, a TE in penetralia artis, cui olim ille praeesse credebatur, manu quasi ductus sum. Nunquam in TE ullum officium aut docti et officiosi praeceptoris aut fautoris candidi et veri desideravi. Qua quidem animi TVI magnitudine totum meum animum TIBI deuinxisti, meque plane TVVM reddidisti. Cuius quidem mei animi sensum dum nunc palam expromere datum fuit, onere quasi quodam leuatus mihi esse videor, meque iucundissima voluptate perfundi sentio. Perge modo eum, quem adhuc in TE amaui et colui, erga me animum conseruare, TIBIque persuade,

* 4

nullum

nullum fore tempus, quo *TE* mea culpa
TVAE in me voluntatis poeniteat. Adsit
porro coelestis prouidentia omnibus, quae agas
et mediteris. Nam quaecunque in animo
TVO versantur cogitationes, ad salutem
publicam humani generis et incrementa lit-
terarum, quae *TIBI* tot tantaque cum ad-
iumenta tum ornamenta debent, spectant.
Sic valeto rebus omnibus florentissimus, in-
columis et sospes. Scr. Ienae d. 22. Apr.
MDCCLXXI.

LE-

LECTORI AUCTOR.

Si, ineunte praxi, morbus mihi fuerit curatu difficilis, hunc fuisse lubens fateor, ac diffiteri puderet. Primi titubantes gressus, pede vix firmiori praeceuntes magistri, artis medicae Principum fatale tyroni silentium, ipsa morbi difficultas anxium me saepe fecerunt. Frequens erat morbus, rara medicina Amstelodami. Inuitus per mortes experimenta feci, tandem sensim nata methodus faciliior tutiorque fuit.

LECTORI AVCTOR.

Imbecilibus humeris nimium graui,
clinicae valedicens medicinae, quae
in populosissima vrbe frequentissima
me edocuit praxis, mandare chartis
animus est, felix si non sint ludibria
ventis, accendantque facem, ne sa-
xis mihi toties iniquis, aliorum illi-
dantur naues. Apollini sacrum quo
fruor otium, a turbulenta praxi libe-
rum, sparsas vt hodie colligam char-
tas iubet. Mature solutus equus, sa-
nus adhucdum, si non peccet, place-
bit equiti. Si Tibi non displiceat
putrem quem vngula quassit Variola-
rum campum postea recludam.

CA-

CAPITVM ARGVMENTA.

CAPVT PRIMVM.

Dolor ventris, quando et vnde colicus dictus.
pag. 1.

CAPVT SECVNDVM.

Dolor colicus, quando et vnde Pictonum dictus. 2

CAPVT TERTIVM.,

Colici apud Pictones doloris descriptio. 3

CAPVT QVARTVM.

Idem colicus dolor saepius ante Citesium descriptus. 4

CAPVT QVINTVM.

Colicus dolor Pictonum, post Citesium raro descriptus. 10

CAPVT SEXTVM.

Doloris colici, hodie Pictonum dicti, descriptio. 15

CAPVT SEPTIMVM.

Colici doloris Pictonum causa proxima. 17

C A -

CAPITVM

CAPVT OCTAVVM.

Colici Pictonum doloris causae remotae. pag. 19

CAPVT NONVM.

Causa remota prima. Reliquiae februm imperfecta crisi solutarum, vel non bene curatarum. 19

CAPVT DECIMVM.

Causa remota secunda. Venena. 23

CAPVT VNDECIMVM.

Causa remota tertia. Vini potusque acido-austri, fermentati, acidorumque immaturorum nimius vsus. 30

CAPVT DVODECIMVM.

Causa remota quarta. Arthritis, ac Rheumatismus. 36

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

Causa remota quinta. Impedita perspiratio. 39

CAPVT DECIMVM QVARTVM.

Causa remota sexta. Scorbutus. 41

CAPVT DECIMVM QVINTVM.

Causa remota septima. Melancholia. 43

C A

ARGVMENTA.

CAPVT DECIMVM SEXTVM.

Causa remota octava. Animi Pathemata. 45

CAPVT DECIMVM SEPTIMVM.

Diagnosıs Colicae Pictonum. 47

CAPVT DECIMVM OCTAVVM.

Prognosis colicae Pictonum. 48

CAPVT DECIMVM NONVM.

Anatomica Cadaverum inspectio. 48

CAPVT VIGESIMVM.

Symptomatum Colicae Pictonum brevis dilucidatio. 50

CAPVT VIGESIMVM PRIMVM.

Spontanea quae natura fit Colicae Pictonum curatio. 59

CAPVT VIGESIMVM SECVNDVM.

Colicae Pictonum curatio arte facta. 60

CAPVT VIGESIMVM TERTIVM.

Causae remotae primae curatio. 60

CAPVT VIGESIMVM QVARTVM.

Causae remotae secundae curatio. 63

C A

CAPITVM ARGVMENTA.

CAPVT VIGESIMVM QVINTVM.

Causae remotae tertiae curatio. pag. 64

CAPVT VIGESIMVM SEXTVM.

Causae remotae quartae curatio. 66

CAPVT VIGESIMVM SEPTIMVM.

Causae remotae quintae curatio. 67

CAPVT VIGESIMVM OCTAVVM.

Causae remotae sextae curatio. 68

CAPVT VIGESIMVM NONVM.

Causae remotae septimae curatio. 70

CAPVT TRIGESIMVM.

Causae remotae octavae curatio. 71

CAPVT TRIGESIMVM PRIMVM.

Pareseos curatio 72

DE

D E

COLICA PICTONVM.

CAPVT I.

Dolor ventris, quando et unde Colicus dicitur.

olor ventris, eundem licet in ventre non tenens locum, in ipsis vt pote lumbis, quandoque ad Illia, saepe circa Umbilicum, saepissime in regione Coli saeuens, Colicus dicitur.

Dolor ventris colicus.

Re, non nomine Hippocrati notus, descriptus ab eo saepius videtur, vbi torminum alui, dolorumque circa vmbilicum mentionem facit a).

Hippocrati notus.

Post Hippocratem, Diocles Carystius tenuioris intestini morbum *χόρδαψον*, plenioris, *είλεον* nominauit. b)

A Diocle Carystio distinctus.

Cassius vero, quem ingeniosissimum seculi sui Medicum dicit Celsus, omnium primus, quantum nouimus, dolorem ventris colicum vocauit, medicamentumque *κολικόν* dictum, de quo gloriabatur, inuenit, cuius formulam seruauit Celsus. c)

A Cassio colicus dicitur.

Tempore vero Celsi, tenuioris intestini morbus *είλεος*, plenioris *κολικός*, iam vulgo nominatus fuit.

A Celfo etiam.

a) "Αληγμια περι ομφαλον in scriptis Hippocratis passim reperitur.

b) A. C. Celsi de Medicina lib. 4. cap. 13.

c) Ibid. lib. 5. cap. 25.

fuit *a*). Coeliusque Aurelianus de hoc morbo scribens *b*) laudat remedia a Themifone praefcripta, Augusto regnante.

Imo a Philone Tar-
senfi.
Error Plinii. Imo Philo Tarsensis Themifonis coaeuus, suum contra colicum dolorem laudat Philonium. *c*)

Vnde patet C. Plinii error, *d*) vbi dixit, quod Colum vel Colica Tiberii Caesaris principatu irrepserit, nec quisquam id prior Imperatore ipso senserit, magna ciuitatis ambage, cum edicto eius excusantem valetudinem, legeretur nomen incognitum.

Ventris igitur dolor, a Cassio primo, Colicus dictus, hocce retinuit nomen, Galeno dein, aliisque post illum Artis Medicae Principibus, sacrum.

CAPVT II.

Dolor Colicus, quando et unde, Pictonum dictus.

*Colicorum
dolorum
variae spe-
cies.*

Hippocratis cruciatus alui, doloresque circa vmbilicum, colici postea indiscriminatim vocati, vti patebit, in species tandem distincti, variis temporibus, varia, imo gentilitia accepere nomina.

*Quando
Pictonum
dicti.*

Sic itaque circa annum MDLXXII. Colicus apud Pictones iam saeuens dolor, Pictonum deinde nomen accepit, a F. Citesio Pictauuensi Medico, qui sexaginta septem postea annis, morbi historiam dedit. *e*)

Semel

a) Eodem vocabulo vsus est Galenus, vti patet ex lib. 6. cap. 2. de loc. affect.

b) Coel. Aureliani Morb. Chronic. lib. 4. cap. 7.

c) Galenum vid. de arte curandi ad Glauconem.

d) Hist. Nat. lib. 26. cap. 6.

e) In Diarriba, de nouo et populari apud Pictones dolore colico bilioso.

Semel acceptum nomen postea retinuit, licet ^{Retinere} tunc Armoricis, Santonibus, Engolismensibus, ^{nomen.} totique ferme Aquitaniae, aequae ac Pictonibus familiaris esset. a)

Imo teste P. Droëto b) saeuiebat tunc in Picard. ^{Licet alibi} In Moravia etiam, Silesia, maximeque infe- ^{frequentes.} rioris Germaniae parte, vti ex Langii epistola, quam de torminibus a febre relictis, scripsit, Cratonisque litteris anno MDLXXXII. de paralyfi ex colica, missis, constat.

CAPVT III.

Colici apud Pictones doloris descriptio.

Eo laborantium, sidere veluti percussorum, vul- ^{Colicae Pi-} tum decolorabat pallor, frigeabant extrema, ^{ctonum de-} languiebant vires, animus erat inquietus, corpus ^{scriptio.} anxium, somnus fere nullus, leipothymiae, seu potius cardiogni frequentes, prostratus appetitus, cum nausea, ructu, vomitu aeruginosae bilis, singultu, siti, stranguria, hypochondriorum aestu, interdum sine febre, saepius cum febre lenta.

Ventriculi, Intestinatorum, Lumborum, Ilium, Inguinum dolor acutissimus, quandoque cum alui fluore, in initio frequenti, licet non copioso, saepe cum eius adstrictione. Crescente morbo, humeri, brachia, mammae, totumque dolebat pectus, nec deerant, quos plantarum pedum, motu adhuc illaeso, crudelis vexaret dolor. Tandem remittente dolore, inopinantium, ac sese melius credentium brachia pedesque resoluebantur, cessante motu, sensu superstitite, c)

A 2. C A.

a) Vid. ibid. cap. 2.

b) Vid. consilium notum de pessilentia, auctore P. Droëto anno MDLXXXII. sub finem cap. 5.

c) Vid. Ciceri libr. cit. cap. 1.

Idem Colicus dolor saepius ante Citesum descriptus.

Colica Pictonum descripta a Paulo Aegineta. **N**ostra aetate, dicit Paulus Aegineta, *a*) colicus quidam morbus homines vexauit, in quo absoluta motus priuatio in artubus consequebatur, et maxime in iis qui superstites euasuri essent. Verum sensus tactus illaesus conseruabatur, vnde sua sponte rediit plerisque motus, temporis progressu.

Idem Paulus de eodem morbo, alibi verba faciens, *b*) Colica quasi pestifera, ait, quadam contagione terminabatur plerisque ad morbum Comitiale, aliis ad artuum resolutionem, seruato sensu; et qui ad Comitiale delapsi sunt, plerique perierunt, qui vero ad resolutionem, plerique seruati sunt.

Ab Haly Abbate.

Similis in Haly Abbate Colici doloris datur descriptio, *c*) accidit autem saepius in Colica passione et eneruatio quorundam memborum euulsio; cum morbus cretico finitur modo --- vidi nonnullos colicam patientes grauem, difficilis nocumenti, quorum vtrumque euulsum est genu, quorundam autem et genu vnum et ancha, vidi et cui scapulae motus omnino cessauit, sc. sensus erat bonus.

Ab Auicenna.

Huius filius Auicenna dixit, *d*) et Colica quidem multoties permutatur ad paralytim, et sanatur per eam.... et quandoque similiter sanantur per

a) Pauli Aeginetae, de Re medica, lib. 3. sub finem cap. 18. cuius titulus est, de resolutione ex colico morbo oborta.

b) Lib. cit. cap. 43.

c) Haly Abbatis Liber totius Medicinae, lib. 9. cap. 8. Lugdun. MDXXII.

d) Auicennae lib. 3. fen. 16. tract. 3. sub finem cap. 6

per dolores iuncturarum. . . . dicit et alibi, a) fit fortis punctio, et fit quasi perforetur venter eius terebello, aut quasi fit absconsa in intestinis eius acus, stans, et quoties mouetur, dolet, et fit fortis fitis, et non satiatur habens eam, licet bibat plurimum, quoniam, quod bibitur non penetrat ad hepar, propter oppilationes accedentes in orificiis Meseraicarum et de ventre habentis colicam, egrediuntur squibalae, sicut stercora ouium, vel sicut stercora caprarum. . . . et frequens fit vomitus cholericus, quoniam via cholerae ad intestina secundum plurimum constringitur, quare expellitur ad superiora.

Colica passio, dicit Constantinus Africanus b) A Constantino Africano. A Constan-
nimius est dolor quem patitur intestinum, quod rino Afri-
vocatur Colon: Nascitur ex humoribus crassis et cano.
phlegmaticis, qui clauduntur in Intestini panniculis. . . . siue de acuto et pungituo aliquo humore. . . . quia Intestina quasi terebello sunt perforata. . . . oportet autem intelligas quia passio colica in dolorem arteticum se mutat.

Colica, iuxta Iohannem a Gaddesden, aliquando terminatur in paralyfim, aliquando in arthriticam, aliquando in Epilepsiam c) A Iohanne a Gaddesden.

Alii insuper cruciatus, ait Fernelius d), quadam similitudine et vehementia Colici nuncupantur, quibus tamen non in Colo intestino sedes est, sed vel in peritoneo, vel in membranis, quae abdomini ventrisque partibus obtenduntur. Hi sane grauissimi sunt et admodum diuturni, ac neque clysteribus, neque Medicamentis, neque fomentis, A 3

a) Ibid. cap. 7. vbi de signis colicae.

b) Constantini Africani Medici Operum pars 2. lib. 9. cap. 29. de colica passione.

c) Vid. Rosam Anglicam cap. 20. Venet. MDII.

d) Ioh. Fernelii Patholog. lib. 6. cap. 10.

tis, neque iis remediis, quibus qui vere sunt Colici dolores, deliniri solent. Eorum materia aut flatus est tenuis, aut humor acerrimus et aeruginosus, membranarum spaciis conclusus, e quibus detrahi vix potest.

Ab Hollerio.

Quod autem a Veteribus scriptum est, dixit Hollerius *a)*, Colicum dolorem transire in paralysem, id rarum apud nos, familiare quibusdam populis vt Britonibus. Sacerdoti cuidam annorum XL. ex assiduo prope dolore colico paralytis nata, dolorem soluit, sed mansit paralytis annis aliquot.

Error Riolani.

Hinc sponte patet error Riolani, *b)* Citesium incusantis, quod ante Milonem Henrici IV. archiatrum, Colicum istum dolorem, Medicis Parisiensibus ignotum esse dixerit. Ex Fernelio atque Hollerio didicerat Citesius, nomine Coliconothi, dolorem istum fuisse designatum, qui in paralysem desinit. Morbus hic, vti obseruat ipse Riolanus, populis Lutetiae vicinis Melodunen-sibus iam dudum fuerat endemius, Medicisque notus ante Citesium.

Querela Salmasii.

Neque inficias ibit querela Salmasii *c)*, dolore colico Lutetiae laborantis, vbi Medicorum, quorum poposcerat opem, nullus ex symptomatis coniectari, nomenue ipsius morbi dicere potuit, excepto Citesio, qui colicam Pictonicam esse pronunciauit, Salmasiumque pristinae sanitati restituit. Hodie enim, vti tempore Salmasii, qui morbum ne nomine quidem cognoscunt procul dubio Medici dantur.

Coli-

a) Jac. Hollerii, De morbis internis lib. 1. cap. 41. in scholiis Hollerii.

b) Vid. Ioh. Riolani fil. Animaduers. in Anatomiam Laurentii, in cap. de intestinis.

c) De annis climactericis. pag. 731.

Colicus dolor, ait Droëtus, *a)* hoc anno fuit *A Droëto.* reuera epidemius, et exitiosus, omnes enim facti sunt paralytici, vel epileptici, ex his non pauci interierunt, vel in ipsa accessione, vel paulo post, quemadmodum in aedibus nostri Mecaenatis, et in Coenobio Casae Dei, obseruauimus, non potuerunt enim Virgines huius Coenobii aliter sibi salutem quaerere quam fuga et loci mutatione. Ante quindecim annos iste Tyrannus Ciues nostros solos opprimebat, praeterita tamen hyeme, totam hanc viciniam occupauit, vt anno MDLIV. Abbeuillae grassabatur.

Anno MDLIX. narrat Forestus, *b)* Praetor *A Foresto.* Leydanus dolore colico, et perpetuo cruciatus, vigiliis et neruorum contractione laborabat, nec clysteribus, nec anodynis, nec stupefacientibus leuari potuit, cessauit tandem dolor, superstite crurum brachiorumque contractione.

Narrat etiam Forestus *c)* Alcmarianum colico laborantem dolore, licet postea remittente, in paralytim manuum incidisse, e leuissima causa dolorem recruduisse, nec cessasse paralytim.

Iliacus quoque dolor, ait Platerus, *d)* potius *A Platero* Colicus, quamuis sic vulgo nominetur, saeuus diuque durans, grauia inferens symptomata oritur: quando nimirum, sicuti longa obseruatione cognouimus signisque certis apprehenditur, bilis in intestinorum substantiam se inferens... illa vellit, rodit, vritque.... Quod et causa est, cum hoc fit, quod haerente illic bile diutius, vel continuo de nouo affluente, dolores adeo pertinaces,

A 4 diu-

a) Vid. loc. cit.

b) Vid. P. Foresti obseruat. et curat. medicinal. lib. 21. obs. 15.

c) Ibid. lib. 21. obs. 5.

d) Vid. Fel. Plateri Praxeos Medicae Tom. 2. cap. 13.

diuturni, et qui licet mitigentur, mox tamen redeant. A quibus grauib. noxis, cum Intestina, quae neruosa sunt, nimium offenduntur et sollicitantur, neruoso genere tunc compatiante, praesertim si bilis spinae dorfi illic ubi Intestina Mesenterii beneficio adhaerent, ad illius medullam vsque pertingat, illamque simul afficiat. Conuulsiones tandem, et paralyces fiunt.

▲ *Ballonio.* Incredibile dictu dicit Ballonius, a) quantis doloribus venter imus torqueatur iniectis clysteribus non soluantur, medicamentis paulo vehementioribus irritantur. Primus nostra memoria Fernelius obseruauit saepenumero cruciatus excitari qui quadam similitudine, et vehementia Colici nuncupantur, quibus tamen, non in Colo intestino sedes est, sed vel in peritoneo, vel in membranis quae abdominis ventrisque partibus obtenduntur, non clysteribus, non medicamentis leniuntur.

▲ *Spigelio.* Vidi in arte peritissimos, dicit Spigelius b), huncce morbum non intellexisse: Modo infra umbilicum, modo supra, vel circum, vel ad latera, versus Ilia et Lumbos, modo vero per totum ventrem --- tunc se extendit dolor saepius supra umbilicum, et circa ventriculum, per transuersum, ad instar cinguli, vtrumque cingens atque coarctans hypochondrium... Alius fit dura et clausa praesentes in Recto faeces, primum plerumque educit enema, secundum nil praeter mucum a tunica interna Recti abrasum. Reciduae sat certum signum, pondus est sine molestia, quam tamen sine dolore sentiunt aegri, et circa Lumbos, et per transuersam regionem Epigastricam, ab

a) Vid. G. Ballonii Consiliarum Medicinalium consil. 5.

b) Vid. Adr. Spigelii, de febre semiteriana lib. 4. cap. 13. et 14.

ab assumpto cibo maior fit. . . . Urina fit acris, vn le ardor calculum mentiens, quem errorem dolor lumborum, vomitusque confirmant. Praeterea sentitur ab aegris amaror oris, sitis, inappetentia, pulsus arteriarum, subsultus interni, tremores, vigiliae, calor praecordiorum saepe cum febricula continua... quae si diu nimis dureret, ad tabem deducit aegros, quam praecedunt, comitantur, sequuntur Epilepsia, Apoplexia, Conuulsio, Paralysis.

Sunt enim, ait Rodericus a Fonseca a), non *A Rod. a*
parum affines Colicus dolor et Paralysis, quia *Fonseca.*
per transmutationem fit transitus alterius ad alterum, et frequentissime in Germania ex dolore colico fit paralysis.

Jacobus Cabagnesi edidit anno MDCXVI. *A Jac. Cabagnesi.*
libellum, cui titulus, Breuis facilisque methodus curandarum febrium, cuius calci adiecit peculiare Caput de Colica Pictaensi.

Talis Colica, dicit Sennertus b), anno MDCXXI. *A Sennert.*
ineunte vere, in Silesia, in Ducatu Teschinenfi *so.*
grassata est epidemice. Capitis dolor praeibat colicum, hunc subsequuti sunt dolores dorsii, pedum, omniumque fere exteriorum partium, alvus dura omnibus resistebat catharticis, et si cederet, mox durior fiebat, cum appetitus prostratione ac vomitu. In arthritidem nonnunquam, saepe in paralysis aut epilepsiam abibat. Epileptici fere omnes moriebantur, emergebant Paralytici.

Coli dolorem, in resolutionem neruorum tran- *A Nic. P.*
sire Jons.

A 5

a) Vid. Roder. a Fonseca Consult. Medic. Tom. 2. consult. 57.

b) Vid. Dan. Sennerti Practicae lib. 3. part. 2. sect. 2. cap. 2. de colica ab humore acri et scorbutico.

fire praesertim in regionibus septentrionalibus obseruauerat Nicolaus Piso a).

A Car. Pisonis.

Carolus vero Piso b) Nicolai filius, anno MDXCVI. Cardinalis Lotharingiae iussu Coenobium adiit Belliprati, explorandae Religiosorum valetudinis ergo, ibi nonnullos inuenit abdominis cruciatibus vexatos, cum tanto alui stupore, vt nihil prorsus emitteret, alios autem istis doloribus iam liberatos inueterata paralyssi, emortua pene brachia scapulis alligata gerentes, quosdam insuper epilepticis insultibus, lethargo, alioue ineluctabili sopore oppressos. Septennio post, aliud adiuit Coenobium, vbi plures iisdem torquebantur doloribus, nec pauci cessere fatis: dolores cum paralyssi commutarunt nonnulli. Hoc autem saepius videtur in Lotharingia, et Melunenlibus familiaris est haec mutatio.

A Fr. Citesio.

Tandem Pictauensis, Regius dein Medicus, Franciscus Citesius, anno MDCXXXIX. Diatribam c) edidit, de nouo et populari, apud Pictones, dolore colico bilioso, vbi de ortu, signis, causis, curaque morbi docte disseruit, morboque hactenus notho, nomen quod habet, dedit.

A Beauvallio.

Nec ita diu post Rupellensis Pharmacopoeus nomine Beauvallius, e Citesii diatriba, gallicum confecit libellum, vbi praeter idioma mutatum, nil noui reperitur.

CAPVT V.

Colicus dolor Pictorum post Citesium raro descriptus.

Post Citesium fere silentis auctores.

Vniuersum fere, post Citesium, de isto dolore colico, silentium, mirum videbitur Medicis

a) Vid. Nic. Pisonis, de morbis cognoscendis et curandis lib. 3. cap. 20.

b) Vid. Car. Pisonis obseruat. et consilior. sect. 4. cap. 2.

c) Haec diatriba cum opusculis Medicis edita, typis mandata est Parisiis, anno MDCXXXIX.

dicis, qui morbi frequentiae, pertinaciae, atque saevitiae gnari, non ignorant quam sit ipsius curatio difficilis.

Frustra enim in nonnullis qui morbum tamen viderunt, aliquid re dignum perquiritur. Testis esto Sydenhamus *a*).

Ita ut si e Medicorum, post Citesium, turba, septem vel octo excipiantur qui de hoc morbo loquuti sunt, tres quatuorue in vivis soli sunt qui de eo expresse verba fecere. Boerhaavius enim oratione, non scriptis de eo disseruit.

Proximus Citesio Riverius, dixit *b*) quod bilis per vasa intestinorum effusa in eorum tunica, iisque imbibita, dolores acerrimos excitat, facitque Colicam Veteribus parum notam, eo transfertur à cystide fellea vel mesenterio, in crisi diuturna febrium, aut a vehementi iracundia, aliaque causa externa, quando propter obstructions ad vias communes effundi non potest, sed motu praepostero ad praedictas abdominis membranas excutitur. Hinc dolor crudelissimus, colicum imitatus, qui tamen neque clysteribus, neque fomentis, neque aliis remediis cedit, ad plures menses perseverans. Contabescit corpus, febris molestat lenta, tandemque remittentibus doloribus, succedit paralytis humore illo per abdominis membranas in spinam dorsi sensim irrepente. Illa paralytis partes superiores magis afficit, crura vero plerumque dolent, in Cerebrum irrumpens interdum bilis, convulsiones epilepticas facit.

Excepto Riverio.

Narrat Wepferus *c*) miserum per duodecim annos carceratum colico dolore, brachiorumque paresi

Wepfero.

a) Vid. Process. integr. de colica Pictonum.

b) Vid. Lazari Riverii Praxeos Medicae, lib. 10. cap. 1.

c) Vid. Io. Jac. Wepferi histor. apoplect. hist. 13.

parefi laborasse, vnde digiti manuum incurui remanserunt, aluo suppressa protinus ventris dolore torquebatur: A parefi, sine magno tamen medicamentorum apparatu sanatus, fere semper postea de dolore tenfuo praecordiorum, conquestus est. Plures in Coenobiis vidit hoc morbo affictos, quorum vmbilicus saepe dorsum versus trahebatur.

Vidit et plures colica biliosa affectos, parefi tandem laborantes, in Alsatia, ad lacum Acronium, in Ducatu Wurtembergico *a*).

Williffo.

Affectioni Colicae, dicit Willifus, *b*) crebro ac grauius obnoxii, demum paralytici euadunt. Casus adeo frequens hic, vt morbi successio, huius, inter illius prognostica habeatur: Nam qui tormina in ventre, aut paroxysmos atrociores, per interualla redeuntes, pati solent, tandem in habitu Corporis, ac membris, dolores vagos, dein stupores, denique nec raro resolutiones subeunt... Videntur nonnunquam febres epidemicae, quarum colicus dolor symptoma fit pathognomicum, postquam in ventre aliquandiu saeuit, saepenumero lumbos, morboque ingrauescente, membra ac musculos fere omnes in toto Corpore lacessit, tandemque nec raro in paralyfim terminatur.

Musgrauio

Colica, quam Pictonicam appellant, laborans aeger, incidit in paralyfim, artubus marcescentibus, clinicus euasit, in initio, ait Musgrauius *c*), dolores aderant erratici rheumatismum mentientes; Dolor iste vagus tandem in fixum mutatus, tumore rubore articularum, vere arthriticus euasit.

a) Vid. in Ephemerid. Nat. cur. eiusdem Ioh. Iac. Wepferi obs. 39. ann. 1670. de parefi post colicam ex vino.

b) Vid. Thom. Willis, de anima brutorum, part. patholog. cap. 9.

c) Vid. G. Musgrau, de arthritide symptomatice cap. 10. hist. 4.

fit, et quod mirum, hacce deposita materie, artus per decennium flaccidi, tantumque non mortui, floridi, omnia vitae vegetae indicia dederunt.

Narrat etiam Scheuchzerus *a)* quod in Angelimontano Coenobio, colica saeuiebat (spasmodica, morbus admodum rarus, curatu pertinax, qui totum fere corripuit monasterium. Dolor erat colicus verus, contumax, Colum, intestina etiam tenuia, occupans, vbi sedatum, facile recidiuans, vomitus erat frequens, prostratus appetitus, obstructa aluus, flatus crebri, ardores praecordiorum, dolores artuum vrentes, primo superiorum, inferiorum denique; Parens brachiorum cum respiratione asthmatica, sensuque ponderis pectori incumbentis.

Scheuchzerus.

In tenuioribus, dicit Hoffmannus *b)*, acutiores sunt quam in crassis intestinis dolores, hinc ad vmbilicum pessimi, vnde Iliaci ab Hippocrate dicti, nulla de Colicis facta mentione, nunc Colici dicuntur, qui cum horrore, tremore, frigido sudore, virium prostratione, inquietudine, corporis iactatione, anxietate, singultu, vomitu, aluo constipata, tenesmo, vrinae suppressione, spasmo vesicae, feбри, pulsu contracto, spirandi difficultate, quandoque delirio, atque conuulsionibus epilepticis, tandem extremorum paralyfi, sunt. In hoc dolore colico, ventris arctior fit compressio, ac vmbilici introrsum retractio, aluus est constipatissima, vt neque flatus transmittat, neque clysterem facile recipiat; Adest simul ingens in lumbis dolor, ipsumque peritonaeum, musculique abdominales violenter contrahuntur.

Hoffmanno

Nonne eiusdem indolis Iaponum ille Colicus

Forse es do-
Kaempfero

a) Vid. Io. Jac. Scheuchzeri Itiner. Alpin. it. 1. ann. 1702.

b) Vid. Frid. Hoffmanni Medic. Ration. systemat. Tom. 4. part. 2. sect. 2. cap. 5.

dolor quem describit Kaempferus *a)*, adeo apud eos familiaris, vt e decem adultis, raro vnus fit, qui eo non laboret, nec parcat itinerantibus, si modo Cereuisiam Sakki dictam bibant. Senki vocatur morbus, qui intestinalancinando, motus conuulsiuos excitat. Huius affectionis genius est, quod abdominis musculos, et membranas vellicet. Creduntque Iapones causam huius morbi, non intra cauum Intestinatorum, sed in ipsa substantia membranosa musculorum abdominis, peritonaei, omenti, mesenterii, intestinorumque latitare.

Linnaeo. An illi similis, colicus dolor quem describit Linnaeus *b)* quo syluatici laborant Lappones, Vlem vel Holme dicto: Circa regionem vmbilici corripuntur intestina dirissimis spasmis, qui se extendunt ad pubem vsque, parturientium multo vehementioribus, ita vt miser Lappo, vermibus ad instar, repat per terram.

Imprimis vero Huxhamo. Neque silentio praetereundus est colicus morbus Damnoniensis, cuius historiam dedit Huxhamus *c)* non nouus equidem, vti credere finit descriptio Huxhami, cum iam anno MDCCII. mentionem huius fecerit Musgrauius, viginti et vltra annis postea, apud Damnonios saeuit, angore ventriculi, summo cum dolore stipatus in Epigastrio; pulsus erat debilis, inaequalis; sudor frigidiusculus, lingua obducta; foetens habitus. Subsecutus est vomitus nunc viridescens nunc atrae bilis, maxima acidae lentaeque pituitae concomitantiscopis; Post diem vnam alteramue, adstricta admodum fiebat aluus, nec cathartice, nec aliis medicamentis cedens: Vomitu paululum imminu-

a) Vid. Eng. Kaempferi, *Amoenit. exotic. fasc. 3. obs. 11.*

b) In Flor. Lapon.

c) Vid. Ioh. Huxham, de morbo colico Damnoniensis; ad calcem obseruationum de aëre et morbis epidemicis.

minuto, in regione vmbilici, lumbis, spinaque dorsi, saeuiebat dolor, nephriticum mentiens, cum vrinae suppressione, imo cum ponderis sensu in peritoneao. Vrina multum deponebat, abdomen saepius durum, quandoque spasmo contractum; Saepe dolor fixus vehemens, vrens, in dextro hypochondrio; in Epigastrio magna saepe pulsatio; aluinae faeces durissimae, globosae, paruae; tenesmus vero permolestus. Remittentibus istis paululum doloribus, nouus per totam spinam, humeros, inter scapulas imprimis saeuiebat, breuique brachia inuadens, manuum motum destruebat. Femora et crura etiam dolebant; dumque ab intestinis ad artus peteret morbus, febricula aderat, quandoque cum delirio, et si per totum morbi decursum, vrina esset pallida sine sedimento, distentio fiebat neruorum, miserumque solamen doloris; paralysis. Nec semper praeibant colici dolores, artuum saepe praecebat dolor; tandem accedebat paresis.

Huxhami opusculum anno MDCCXXXIX. prodiit.

*De Colica
Pictonum
scriptores.*

Sexennio post suum de Colica Pictonum edit Cl. de Haen a).

Tredecim annis postea de hoc morbo Tentamen euulgauit Opt. Grashuyfius b). Equidem non aequo Marte certauerunt.

C A P V T V I.

Doloris Colici, hodie Pictonum dicti, descriptio.

Omnis dolor colicus in epilepsiam vel paralysism desinens, nothus olim dictus, post Colicae Pictonum Ci. phoenomena

a) A. De Haen Medici Haga-Bataui Dissertatio de Colica Pictonum. Hag. Comit. 1745.

b) De colica Pictonum Tentamen, auctore I. Grashuyf. Amstelod. 1752.

Citeſium, dolor colicus Piſtonum vocatus eſt, nulla habita ratione ipſius cauſae. Medici dein in arte exercitati, nomen hoc, ante natam paralyſim, vel epilepſiam, dederunt etiam colicis doloribus e quibus oriri ſolent, ſiue natura ſuperentur, vel arte praecauentur.

Dolorem fere ſemper praeit, ad minimum per aliquot horas, ſaeppiſſime per aliquot dies, ponderis ſenſus atque moleſtiae, vel in regione epigaſtrica, vel in vmbilicali, quandoque ſed rarius in hypogaſtrica, nec huius moleſti ponderis ſenſus immunia ſunt hypochondria, eo imprimis dextrum ſaepius afficitur, afficiuntur et lumbi, omniaque viſcera ſolito minus libera ſentiuntur. Mens futuri mali quaſi praecſcia triſtior fit, nec tam facilis reſpiratio frangitur ſubinde ſuſpiriis. Minus fulgent oculi, vultus ipſe palleſcit. Leues tunc oriuntur dolores in initio non continui, nec a moleſtiae ſenſu facile diſtinguendi. Appetitus fit minor, plerumque maior ſitis. Vti poſt nimium paſtum, naſcitur et hic ſenſus repletionis moleſtiae, ſed quae non eſt expers doloris. Alius fit ſenſim durior, vrina parciſor, faſtidium maius, increſcit nauſea cum doloribus, qui mox continui fiunt. Ruſtibus praegreſſis nauſeae ſuperuenit Vomitus, leuans pro momento dolorem, ſed qui mox reſcendens, cum pari anxietate crudelior factus, totum exagitat corpus, nec ſomno reſci ſinit.

Abdomen tunc, imprimis vero vmbilicus, adhaerens quaſi vertebriſ, intro trahitur. Febricula fit cum pulſu contracto, iactatione corporis, anxietate maiori, ſingultu; tenefmo, vrinae ſuppreſſione, ſpaſmo velicae et ani, qui intus etiam ſic retrahitur, vt ne flatus quidem emittat, clyſterem-

remue facile recipiat. Corpus emaciatur, sensimque marcescit. Vox, quae fit debilior, aspera, rauca, in aphoniam saepe perfectam desinit.

Praeter Colicos, artuum vrentes fiunt dolores, superiorum prius, inferiorum denique; leniores et tunc, sensimque, fiunt ventris dolores. Hoc leuamine deceptus aeger, futuram quum sibi promittit salutem, voluntati minus obsequiosos persentit artus, qui intra breue tempus, tandem paralytici fiunt. Nec vnicus hic est miserandi morbi exitus, saepissime enim difficiliore facta respiratione, tinnitus aurium, tenebras oculis offundens nubecula, igniculiue ante eos volitantes motus epilepticos miseris inopinantibus praenuntiant, omnibus externis, internisque sensibus delictis, totum his convellitur Corpus: Nec tam diu plerumque durant in morbo Comitiali vero, Conuulsiui motus. Hos vidi, dictu mirum, per octodecim horas, post colicos furores, vno tenore durantes in Viro Patritio C. Pisonis pronepote, qui tunc tamen conualuit. Videram et vltra quadraginta horas continuas, in Consulari Viro, qui obiit. Hicce octiduo, ante obitum, Hydrophobus iacuit.

CAPVT VII.

Colici doloris Pisonum Causa proxima.

Docuit obseruatio medica, colici huius doloris *Causae proximae descriptio.* remotam, postea examinandam, multiplicem dari causam, atque vt proxima constet, prius esse notandum, contentas in abdomine partes, atque continentes omnium corporis humani partium, ditissimas neruis, doloris etiam capacissimas esse. Harum nerui ab origine mire, vt patebit, producti, expansi, diuisi, retiformes,

B

coë-

coëuntes, iterum diuisi, cum omnibus aliis consentiunt, hinc sympathici fuerunt nominati.

Inter minimum quippe horum ramusculum et omnes, inter omnes, et minimum datur consensus.

Nerui itaque per omnia sparsi Viscera vbique illa penetrant, nec datur punctum, vbi desint, in partibus imprimis quibus inhaerent corporis radices. Inde stupendus neruorum apparatus in intestinis, atque mesenterio, illorum interiori membranae villorum, papillarum, sphincterulorum, infinitum fere numerum impertiens, huic vero plexus mirabiles, sensum, consensum, motumque facientes.

Hi nerui in Visceribus, imprimis vero in Intestinis atque Mesenterio, vbique praesentes, quas irradiant partes, doloris capacissimas efficiunt. Et hic doloris Colici Pictonum proxima causa quaerenda est. Irritati nempe atque crispati nervi physicam nanciscuntur diathesim, qua sensus doloris nascitur in mente. Si fugax non sit ipsa diathesis, sed diurnitate ipsius causae, subsistat, in consensum trahit neruos irritatis nervis consentientes, pertinaxque irritatio tandem afficit omnes: Fiunt tunc motus spasmodici, conuulsui, epileptici, paralysis, coma, lethargus, apoplexia, desiderandaque mors aerumnarum finis.

Interim actione neruorum actiuae partes organicae, horum diurno spasmo passivae factae, omnium secretionum atque excretionum organa inania reddunt; Nerueis laqueis constricta vasa nec accipiunt nec emittunt, eademque causa, quae exhalationem impedit, inhalationi obstat. Siccae sic partes atque exsuccae crispantur, quo foueantur deficit mador, nec datur mucus, quo lubricentur; vti vasa, haerent glandulae, nec quem non acceperunt cryptae, blandum eructant humorem.

Sic

Sic Corporis exsiccantur radices, tandemque doloribus fractum, nutriri desuetum, marcescit, pellis ossibus haeret.

CAPVT VIII.

Colici Pictonum Doloris Causae remotae.

Colici vero Pictonum doloris causa proxima effectus est vnus pluriumue causarum remotarum, quae attenta morbi obseruatione ad frequentes redigi possunt. Haec vero sunt.

Causae remotae octo.

I. Reliquiae febrium imperfecta crisi solutarum, vel non bene curatarum.

II. Venena.

III. Vini, potusque acido-austeri fermentati, acidorumque immaturorum nimius vsus.

IV. Arthritis ac Rheumatismus.

V. Impedita perspiratio.

VI. Scorbutus.

VII. Melancholia.

VIII. Animi pathemata.

CAPVT IX.

Causa remota prima.

Reliquiae febrium imperfecta crisi solutarum, vel non bene curatarum.

Haec causa Fernelio, aliisque, olim optime nota, hodie frequentissime occurrit. Diuturnis febribus, dicit a), succedunt Colici cruciatus, aliisque biliosis morbis, quorum est difficilis solutio; Natura quippe crisim, noxiique humoris depulsionem in aluum molita, quum nusquam vacuandi viam promptam, et expeditam nanciscatur, illum e venis et visceribus in mem-

Causa 1. remota optime nota Fernelio.

B 2

bra-

a) Vid. Fernelii loc. cit.

branas sæpe auertit, vbi dolores exsurgunt morbo ipso grauiores. Obseruauit et continuas et tertianas, sæpius vero quartanas febres hisce doloribus terminari, qui diu circuitu certo exacerbantur, paremque accessionum ordinem retinebant.

Nec ignota Ballonio. Nec fuit ignota Ballonio *a)* qui hanc post diuturnas febres sæpius vidit, vbi nimirum humor acer atque aeruginosus, diu in visceribus haerens, inusitatam tandem viam in abdominis spatium aut in peritonæum sibi patefacit. Hoc imprimis obseruauit in illis, qui febris diuturnitate pertaesi, hancue natam illico rescindere conati, inito cum mulierculis, praestigiatoribus, circulatoribusue consilio, motum impetumque materiae impediabant; resumptis post fallaces inducias viribus, furibunda iterum se quaquaversum insnuat, facitque dolores priore morbo deteriores.

Vti et Spigelio. Hanc vero Spigelius *b)*, post febres imprimis Hemitritaeas, optimus omnium notauit, quum natura biliosam ad Intestinâ deponens materiem, tentat crism vereque criticos, sub finem febrium, facit dolores; sed crism absoluere impar, noxios equidem mouet, nec expellit humores, non modo quia eos digerere nequit, verum etiam propter constrictas partes atque obstructas, bili putridae exitum negantes. Superueniens ideo alui fluxus soluit, intempestiue cohibitus, facit dolorem.

Nec non Car. Pisoni. Illam post tertianas febres obseruauit Car. Pisoni *c)* vidit et superuenientem continuas. Tertia laborabat iuuenis, incidit in continuam, superuenerunt ventris dolores, quadraginta diebus durantes,

- a)* Vid. Ballonii loc. cit.
b) Vid. loc. cit.
c) Vid. lib. cit. obs. 4.

rantes, brachiorum praedixit paralyfim, oſtīduo antequam accederet.

Plures etiam quartanarios iisdem doloribus affectos anno MDCXVII. vidit a).

Sub finem aetatis, dicit Citeſius b), febres bilio- *Citeſio.*
ſae intermittentes, vel non curatae, vel nulla ex-
cretionē iudicatae, in dolores iſtos degenerant.

Obſeruat idem Riuerius c) dicens bilim per *Riuerio.*
vaſa inteſtinorum, in eorum tunicis, effuſam,
iisque imbibitam dolores accerrimos excitare, eo,
in criſi diurna febrium, a cyſtīde fellea vel me-
ſenterio, tranſlatam.

Nec dubitat Williſius d) colicam diatheſim fe- *Williſio.*
bribus intermittētib; diurnis et continuis, ma-
le iudicatis frequenter ſuccedere, porro nonnun-
quam febres epidemicas increbeſcere, quibus coli-
cus dolor ſymptoma quaſi pathognomicum ad-
haeret.

Anno MDCCXXVII. Amſtelodami ſaevit bilio- *Post an-*
ſa febris adeo lethalis, vt peſtis modo non aemu- *num 1727.*
lam, peſtem dixerint exteri, Cortice Peruuiano *frequens*
ſopita, turgente putrida bile, meſenterium mem- *Amſteloda-*
branasque inteſtinorum adeo infecit, vt Colicus *mi.*
Pictonum dolor praegreſſae febris ſymptoma pa-
thognomicum fuerit. Huius reliquiae per annos
adhuc dum ſaevientes Medicis familiarem fecere
morbum, vtinam et ſanationem! Miſeri tunc ſae-
pius viſi ſunt ſuperſtites per vicos veluti laruae,
arte quaſi progredientes, exſanguēs, pallidi, ma-
nibus incuruis, pendulis, cum voce clangoſa, de-
bili; nec deerant aphoni.

Sequentibus annis, nouae febres imprimis au-
tumnales, mitius licet epidemicae, iisdem dolori-
bus

a) Vid. vbi ſupra.

b) Vid. libr. cit. cap. 5.

c) Vid. loc. cit.

d) Vid. lib. cit. cap. 15.

bus stipatae, frequentem vixque interruptam obferuandi occasionem dedere, crudelisque morbus, multis iniquus, nec generi, nec facundiae, nec pietati pepercit.

Obferu. 1. Vidi Consularem Virum, hodie vt olim bonis omnibus carum, nullique secundum, fascibus, quamuis necessitate temporum, depositis, virtute sua inuolutum, post tertianam, vermis ad instar, humi repentem.

Obferu. 2. Senatorem vidi Praetoris fungentem munere, tertiana etiam praegressa, similibus vexatum doloribus, manibus pedibusque resolutum; Cuius Pater, Senatorii etiam ordinis, ante XXV. annos, post biliosam febrim continuam iisdem doloribus fractus, vti filius, fuit resolutus. Post hemitritaeam, crudeles istos vidi dolores pertinacissimos, in Nobili viro Praepotentium Foederatae Belgiae ordinum, ad Regem Christianissimum delegato.

Obferu. 3. Eisdem vidi in Senatore Amstelodamensi ad Collegium Archithalassicum legato, pessima biliosa hemitritaea praegressa.

Obferu. 4. Vidi et post quartanam Cortice Peruuiano suppressam in optimo Mercatore, qui ventris prius, mox artuum doloribus fere enectus, tandem paralyticus euasit, at notatu dignum, cineri dolofo suppositus ignis, post tres quatuorue Menses iterum erumpens febris, primam sanationis spem dedit. Post similem febrim a simili causa atrocissimos Colicos dolores conuulsiuos vidit Baerus a).

Obferu. 5. His omnibus nunc vegetis, nil nisi memoria miseriarum superest. Vtinam et Nobili iuuenum pari superesset, quorum immaturam mortem desflent adhucdum Amplissimi Parentes, Patriae Patres.

a) Vid. Act. Phys. Med. Germanorum, Vol. 3, obs. 70. pag. 218.

tres. Vtriusque biliosa febris tertiana prius, mox hemitritaea, Medicorum sapientiam illudens, in colicos desiit dolores vere crudeles, quos, in consilium tandem accitus, in vtroque vidi, momento fere temporis, e Mesenterio ad os sacrum petentes, horrendos post Epilepticos motus, in lethalem lethargum desinere.

CAPVT X.

Causa remota secunda. Venena.

Arthritico, narrat Fernelius *a)*, plumbi pulueris sesquilibram, loco sacchari, in iusculis exhibuerat Empiricus, intra quindecim dierum spatium duodecimo die incepit dysenteria crudelis, febre stipata, cum grauissimis non modo ventriculi, sed et abdominis torminibus; Illius tanta fuit dissolutio, nec non oris laesio, vt blandissimum equidem contactum haud ferre valeret, tantaque erat ructuum copia, vt in flatu mutari omnia viderentur: Dysenteria sanata graues ventriculi, ventris, lumborumque cruciatus, viginti dies perseuerarunt, cum molestissimo interni caloris sensu, totidemque noctes egit insomnes, nec respondebat alius, nisi cathartico sollicitata aut clystere, sursum deorsumue euacuatae faeces, plumbeo erant omnes infectae colore. Totum interim lsetero foedatum fuit corpus, et haec omnia mala pondere minusquam occulta plumbi malignitate facta sunt.

Cortici Peruuiano resistebat Quartana, Saccharum Saturni per aliquot dies exhibitum fuit, concentrato, vt ipse fatetur Etmullerus *b)* fugatoque fermento febrili, Colica facta est Conuulsua.

Angelimontani Coenobii *c)* Religiosos prope omnes

B 4

a) Vid. Ioh. Fernelii, de Lue Venerea, cap. 7.

b) Vid. Mich. Etmulleri Colleg. Consulta. cas. 26.

c) Vid. Ioh. Iac. Scheuchzeri loc. cit.

*Causa 2.
remota o-
prime nota
Fernelio.*

Etmullero

Scheuchzeri.

omnes spasmodica Colica corripuit, furentes artuum dolores paresi cessere, tanti mali causa quaesita est, purum erat vinum, purissima aqua. Sed culinae vasa, sive ad servandos sive ad parandos cibos, cuprea erant, nullo obducta stanno. Quam nocivae sint partes vitriolicae Cupri cum cibus perpetim ingestae, quis non novit?

Hoffmanno

Immanes colicos dolores a fumis Saturninis ore haustis, atque cum saliva deglutitis, bene descripsit Hoffmannus a), in illis imprimis qui plumbi mineras tractant, ac calcinant, plumbumve ab argento in docimasticis furnis separant, ut in Hercinia fit, ubi morbus iste familiaris est. Dolor est intolerabilis, alvus constipatissima, umbilicus introtractus, inquietudo summa, artuum tractio, nausea ac vomitus; in paresim, paralytim veram, vel asthma spasmodicum abit dolor, diuque miseros torquet aegros.

Eiusdem generis dolori Figuli, qui vasa figulina vitro ex plumbo obducunt, obnoxii sunt. Testantur quoque observationes practicae, quod Medicamenta Saturnina, quibus Agyrtae in Gonorrhoea sananda utuntur, inuincibilem alui strictionem cum immanibus torminibus relinquunt.

Observ. 1. Vir triginta annorum, in minerarum plumbi calcinatione Saturninos vapores, sapore dulces, inspiravit; postridie intolerabilis circa umbilicum factus est dolor, cum pertinacissima alui adstrictione. Superuenerunt nauseae, vomitus, cardiacae anxietates, gelidusque sudor: Non ita diu post sinistram manum, cum motus impotentia, affecit dolor.

Observ. 2. Iuuenis Gonorrhoea laborans, ab improvido tincturae antiphthificalae, pro basi Saccharum Saturni

a) Vid. Frid. Hoffmanni loc. cit.

ni recipientis, vsu, in contumacissimam adstrictio-
nem alui, cum vtriusque manus paralyfi, incidit.

Iuuenem vidi Gonorrhoea etiam laborantem, *Observ. 3.*
qui prae pudore adierat Agyrtam, ac per XXI.
dies, duos quotidie e Saccharo Saturni sumperat
puluisculos, post adstrictam aluum, in colicos
dolores incidit tam atroces, vt conuulsus saepius,
tandem omnibus membris fuerit resolutus. V-
trumque habui consistentem reum.

Vidi et Matronam ante duodecim annos, quae *Observ. 4.*
haemoptoe leui laborans Saccharo Saturni per
longum tempus, parua licet dosi, sed saepe re-
petita, interne fuerat vsa, pallidam, tumidam,
debilem, tremulam, manibus tandem resolutam.

Quales vero ac quam pestiferae intra Venas me- *Pessima in*
tallicas recondantur noxae, quotidie experiuntur *fodinis.*
minerarum fossores, qui dyspnoeae, phthisi, ca-
chexiae, artuum tremoribus, colicis doloribus,
paralyfi obnoxii sunt, et licet horum pulmones
maxime afficiantur, minerarum effluuiis intra vi-
tae hospitia admissis, cerebrum ac nerui adeo lae-
duntur, vt tremores, stupores ac paralyfes pessi-
mi oriantur. Nec mirum quod ad mineras damnen-
tur rei. Pessimae autem, si siccae, siquidem agita-
tus puluis fossionibus, asperamque penetrans ar-
teriam, parit in pulmonibus vitium, quod Asthma
vocatur, cum salua deglutitus colicos dolores,
atque paralyfim saepe lethalem. Nec mirum quod
in mineris dentur mulieres, quae septem nupserint
viris, quos omnes venenati halitus immatura
morte afficiunt. Tales in Fodinis Carpati Montis
viduas vidit Agricola *a*). Imo animalia isto vena-
no infecta, plerumque turgescunt, mox motum
amittunt, tandemque sine sensu pereunt. Miseri
in mineris fossores quotidie videntur e puteis,

B 5

sca-

a) Vid. G. Agricola de Re metallica lib. C. pag. m. 172.

scalarum gradibus ascendentes, vbi virus sumpsit incrementum, in puteos rursus decedentes, prae manuum inertia, ac resolutione pedum.

Ac in plumbi officinis. Sic Figuli plumbo vsto ac calcinato vtentes ad vitreanda vasa, dum plumbum terunt, liquatoue plumbo vasa, antequam fornacem indantur, obliuunt, quod virulenti inest aqua liquatum, aut solutum, naribus, ore, totoque inhalant corpore, in manuum tremores incidunt, moxque paralytici fiunt.

Mira observatio Boylei. Nec mirum quod adeo funestum Corpori sit plumbum licet non deglutitum, quum obseruauerit Boyleus a) argentum ipsum viuum, temporis fere momento, plumbi fusi vapore figi, ac solidescere. Quid non efficiet, si lapidea contritum mola inhaletur; sanguinem tunc et spiritus figit.

Sors misera Pictorum. Nec fortunata magis Pictorum sors, qui plerumque valetudinarii, raro diu vivunt. Internis externisque orbatus fere sensibus, tantum non mortuus vixit Correchius. In flore iuventae e vivis divinus ereptus fuit Raphael. Horum miserias efficit quam tractant Colorum materia, Minium, Cinnabarum, Cerussa, Vernix, multa ex variis fossilibus pigmenta: Ex Mercurio fit Cinnabarum; Cerussa ex Plumbo; Viride Aeris e Cupro; Argenti Soboles est Ultramarinum, sicque omnis fere colorum materia, ex Mineralium classe desumitur, cum metallici colores sint vegetabilibus longe praestantiores. Haud igitur mirum, si Pictores iisdem ac Metallurgi, morbis laborent. Omnes pari ratione decolorati, pallidi, exsanguis, iisdem doloribus, miserisque obnoxii, iisdem afficiuntur motibus conuulsivis, tandem et paralyti.

Pictor

a) Vid. the philosophical Works of Rob. Boyle vol. 1. pag. 89.

Pictor Andegauensis XXX. annos natus, firma corporis constitutione, manuum digitos solito graviore, torpidiores, aegriusque mobiles primo percipiens, hos contrahi convellique sensit, donec incurui penitus sine motu manerent; Carpum atque brachia pervasit affectio, sublataque incedendi potentia, pedes idem vitium sensere, tamen sine magno dolore, qui in ventriculo atque hypochondriis, nullo auscultans medicamini, diu noctuque saeviit, compressione sola mitior erat. Ad Cinnabarum, quo vtuntur Pictores, morbum referebant Medici, sicque per tres annos excarnificatus, exsanguis, tabidus obiit miser. In aperto cadavere tantorum malorum causa frustra quaerebatur, cum enim penicillum non digitis modo, sed incautus ore quoque detergeret; inexplicabili vitio, atque maligna oculos fugiente qualitate, acceptum Venenum Membranas intus infecit, crudeliumque dolorum causa occulta fuit a).

Quamplurimos tales vidi miseros, verum ob-
 servaui omnium miserrimos esse qui pigmenta
 ipsi praeparant, in subtilissimum enim atque im-
 palpabilem pulverem contrita pigmentorum ma-
 teries, fertur in aera, inspirata pulmones, de-
 glutita ventriculum vi venenata afficit.

*Miserrimi
 qui pigmen-
 ta praepa-
 rant.*

Nunquam excidet memoria tristis quem, inter
 plures, iam ante sex annos, vidi, casus. Vir
 sanissimus, iuuenis, corpore gaudens Athletico,
 licet periculi non ignarus, intrat incautus Mole-
 trinam, vbi cerussa conterebatur, vix horulam
 constitit, calidus erat aer et liccus; domi redux,
 prima die, de levi anxietate pectoris conquestus,
 sequenti die nauseosus, praecordiorum anxietatem
 perferent, alvus prius dura, cum doloribus sensim

*Inspiratae
 Cerussae
 triste
 exemplum.*

in-

a) Vid. Ioh. Fernelii de lue Venerea cap. 7.

increfcentibus, claufa mox euafit. Vomitus fere perpetui fubfecuti, intra paucos dies, una cum doloribus colicis in pafefim defierunt.

Idem effectus ab Antimonio. Virum Nobilem vidit Mercurialis a) vtriusque manus ac brachiorum infigni imbecillitate vexatum, ab affumpto ante fex annos Antimonio.

Repetita obferuatio. Ab eadem caufa, anno MDCCXXX X. Manuum crurumque vidi pafefim, in Germano Chirurgo, qui navigans, confilio focii Societatis Indiae Orientalis Chirurgi, per plures feptimanas, aliquot grana Antimonii crudi quotidie fumpferat, haud fine fufpicionem veneficii. Pafefim praecelferant Colici dolores, qui leues, poft fanationem, per breue tempus redierunt.

Triftis effectus aquae ceruffae impraegnae. Nec minus infelices qui aquam plumbo diuitem bibunt. Plumbeis aedes tectae laminae, vbi pluuialis fola bibitur, in cifternis collecta, vel in plumbeis feruata vafis, quod peffimum, frequentiore multo faciunt morbum: et haec eft ratio quare infolitus olim colicus dolor graffetur nunc Amftelodami. Tegulis antea tectae, hodie plumbo teguntur aedes, fuperne olim decliues, nunc planae. Volitantia fub finem Autumni folia decidua, viridarium enim crederetis urbem, ventis in tecta feruntur, macerata ibi aqua ftagnante, hanc inficiunt acore, quo folutum plumbum in Ceruffam abit, ad cifternam dein rapitur imbre, fic fenfim inficitur aqua. Nec mirum fi in aliis locis vbi deficit plumbum, arboresque defunt, minus frequentes fint colici dolores. Hinc intelligitur, quare fi cadentibus foliis tenues nullaeue fint aerae, fi caute ligno tegatur plumbum, falubrior aqua fit.

Fidem obferuata merentur; vidi malum in integras faeuiffae familias. Vndecim in vna domo

vno

a) Vid. H. Mercurialis Consult. Medic. Tom. 3. consult. 136.

vno tempore decumbentes, horrendis cruciatibus conuulsi, membris soluti, mutato tecto, renouata aqua, conualuere.

Idem pariunt effectum vina saccharo Saturni *Vini ceru-*
vel lithargyrio adulterata, Rhenana imprimis ac *sa aut li-*
Mosellana, hocce artificio fulgentiora colore, le *thargyrio*
niora sapore, tanto certius nocent, quo tectius *adulterati.*
gratiusque adulterantur.

Iam ab anno MCCCCXXXVII. vbi Rhenanae *In Ducatu*
ad maturitatem non peruenerant vuae, vinaque *imprimis*
acida austeri dabantur, lucri cupidus oenopola *Wurtem-*
hac arte dolosa illa gratiora gustu, sanitati verum *bergico.*
inimicissima fecit. Subsequentibus annis fraus
eadem hinc inde viguit. Tristes tandem eius
effectus in Ducatu Wurtembergico, Ulmae, aliisque
iuxta Danubium locis, anno MDCXCVI.
observaverunt Brunnerus, Gockelius *a)*, atque
Camerarius *b)*, imo a Serenissimo Duce, decimo
Aprilis eiusdem anni, sancita fuit lex, fraude
lethifera reos morte plectens. Integra Religio
fere orbata monasteria erant, superstites
hominum umbrae, non homines, decolores, pal-
lidi, elumbes, pendulis artibus resoluti, tantum
non mortui spirabant.

Nec Sueviae pepercisse nocivam artem anno *In Suevia.*
huius seculi septimo dilucide docuit Zellerus *c)*,
maledicto, inquit, artificio, Lithargyrio, vel Sa-
turni Saccharo, immatura acido, austeri vina, gra-
ta, atque dulcia reddunt, istaque dulcedine ficta
generosiora reddunt. Frequentissima ab isto vino
nata symptomata fuere, colica conuulsiua, tussis,
asthma,

a) Vid. Ephem. Nat. Cur. Dec. 3. ann. 4. 5. 6. ibi Brunneri ac Gockelii obseruata reperiuntur.

b) Vid. dissert. paretico - epilepticam.

c) Io. Zeller et Imm. Weismann. Docimasia, signa, causae et noxa vini Lithargyrio mangonifati, Tubing. 1707.

asthma, halitus stercoraceus, alvi constipatio, paresis, arthritis, conuulsionones tandem, quas mors exceperit.

In pluribus aliis locis. In Germania natam, transmissam in Belgiis, ubi que dein disseminatam, nimis hodie notam, fatalem vidimus artem. Ad fores ipsas aulae Christianissimi Regis, anno huius seculi quadragesimo nono, tristissime saeuit. Plures tunc Praetoriani milites, colicis doloribus conuulsiuis enecti occubere.

In Colonia Surinamensi. Num ab eadem causa endemia nunc in Colonia Surinamensi Colica Pictonum, Africanis parcens, Europaeos torquens? suspicionem verosimilem facit, a quadraginta retro annis immoderatus vini Gallici vsus, hoc soli madent Europaei. Sub circulo aequinoxiali facillime acescens Burdigalense vinum, quod bibunt Coloni, iniqua conseruatur arte. Hoc utique verum, ubi Maderense bibitur, endemius non fit colicus dolor, nec membra soluuntur. Simile quid olim in Helvetia obseruauerat Wepferus *a*), plures in aliquot Monasteriis vidit colicis doloribus discruciatos, qui propinato vino salubriore, nullisque inquina, mentis propemodum venenatis adulterato, saniores vivebant, rariusque cruciatus istos perpetiebantur.

C A P V T X I.

Causa remota tertia.

Vini potusque acido-austeri, fermentati, acidorumque immaturorum nimius vsus.

Causa 3a. remota cognita Spigelio. **H**emitritaeam in colicum dolorem transmutatam ad XXIV. annos protractam vidit Spigelius *b*), singulis fere mensibus recrudescentem, austeri vini sobolem.

Anno

a) Vid. Ioh. Iac. Wepferi histor. apoplect. hist. 13.

b) Vid. loc. cit.

Anno MDXCVI. iussu Cardinalis Lotharingiae *Car. Pisoni.* Coenobium Belliprati adiuit *Car. Pisoni.* a), explorandae Religiosorum valetudinis ergo, plures gravissimis colicis doloribus vexatos inuenit, tanto cum alui stupore, vt nihil prorsus emitterent, crebri erant vomitus, creberrimi ructus, febricula erat pertinax, doloribus liberati emortua pene brachia homoplatis alligata gerebant, alii epileptici erant, nonnulli lethargo, soporeue ineluctabili opprimebantur, mero plus satis dediti ac otiosi.

Septennio post aliud adiuit Coenobium opulentissimum; plures ibi erant Religiosi, rationis victus non dissimiles, vanum beneficium, non victum accusantes, qua in re dein sententiam mutarunt qui sobrii postea euaserunt, quum multi ante satis celsissent. Soli Presbyteri qui laute viuebant affecti sunt, adolescentes abstemii bene valebant.

Obseruauerat Sennertus *Sennertus* b) in Morauia, Austria, Franconia, aliisque nonnullis locis, vbi vina fortia, ac tartarea in vsu sunt, familiares esse colicos dolores in paralytim, arthritidem, epilepsiam, transeuntes.

Vina enim, inquit, Colicae etiam causae sunt, non modo quatenus faeces aluinas retinent, sed potius intestina contrahendo, vnde fit motus inversus, quo omnia euomuntur. An hic agunt adstringendo et mordicando vti vitriolum et alumen. Tunc forte humores, qui exhalari deberent, retenti ad venas regurgitant, vel ad caput ruunt, et conuulsiones excitant, vel ad extrema Corporis et paralytim procreant. Talis colica anno MDCXXI. ineunte vere in Silesia, in Ducatu Teschinensi epidemice grassata est: epileptici fere omnes erant, emergebant paralytici.

Coli-

a) Vid. loc. cit.

b) Vid. loc. cit.

Citeseo. Colicis doloribus imprimis obnoxios mendicantes Fratres credit Citeseus *a)*, vtpote vina acida austeri hinc inde conquisita bibere coactos. Anno MDCXIV. in Nouallio Coenobio Pictonico, tredecim Patres, erant vero tantum tredecim numero, intra mensem gemebundi, dolentes, in ventrem proni, suas dolebant vices, Pictonicum accusantes Coelum generosis assueti vinis acerbissimum biberant album. Coelo potuque mutatis sanati sunt

Cratoni. Eiusdem frequentis in Moravia morbi eandem causam inculat Crato *b)* anno MDLXXXII.

Cardano. Meminitque Cardanus *c)* colici doloris non ventrem solum, sed pectus etiam, dorsum et ceruicem, cum ingenti cordis palpitatione, afficientis, acerbi austerique vini sobolis.

Wepfero. Similem effectum acerbi austerique vini in Monasteriis obseruauit Wepferus *d)*. Nostrates, inquit, multo saniores rubrum bene maturum plerumque bibunt. Rari etiam apud Scaphusanos conuulsiui motus, vbi e contra bibitur album vix fermentatum, frequentes dantur.

Monasterium eratin viciniis, vbi Patres album bibebant austerum, horum nemo fere malum effugit.

Musgrauio. Colicae Damnoniensis, nuper ab Huxhamo tam pulchre descriptae, verba breuia facit Musgrauius *e)*, hanc acre facit pomaceum, si quidem eos huic assuetos solum afficit, annis hoc potu diuitibus grassatur, Pomona negante vix datur.

Kaempfero Adeo immitem Iaponibus colicam quam Senki appellant, vt illam e decem adultis vix vnus effugiat,

a) Vid. loc. cit.

b) Vid. Cratonis epistol. Medicin. Consil. 10. et 11. epist. 3. et 4.

c) Vid. Cardani Consil. pro dolore vago.

d) Vid. loc. cit.

e) Vid. loc. cit.

giat, cereuisia facit Sakki dicta, simul ac hanc bibunt, teste Kaempfero, iisdem doloribus torquentur aduenae. Ex oriza cocta ad vini generositatem haud frigide bibitur, at modice calefacta forbillatur.

Musgrauii Damnoniensem colicam graphice *Huxhamo, qui Colicam Damnoniensem graphice ac pinxit.*
 depinxit *a)*. Apud Damnonios saeviit anno MDCCXXIV. angore ventriculi summo cum dolore in Epigastrio stipatus, pulsus erat debilis, inaequalis, sudor frigidiusculus, lingua obducta, halitus foetens, subsecutus est vomitus nunc viridescens, nunc ater, acida lentaque comitante pituita. Post vnam alteramue diem, adstricta fiebat aluus, nec catharsi nec emetico fortiori cedens. Vomitu paululum imminuto in regione vmbilici, lumborum, atque spinae dorsi saeuiebat dolor mentiens nephriticum, cum sensu ponderis in perinaeo haerebat vrina, si flueret crassa. Abdomen erat saepius durum, tensum, quandoque spasmodice contractum. Dolor in hypochondrio dextro, tumido, duro, fixus ac vrens. Pulsabat saepe Epigastrium. Foeces aluinae durissimae, globosae, paruae, quandoque tandem sanguine tinctae, tenesmum excitabant. Remittentibus paululum istis doloribus, noui per totam spinam inter scapulas saeuiebant, nec immunes erant humeri, brachia mox manusque motu carebant. Femora accrura dolebant, artuum vix aderat rubor tumorue. Dum ab intestinis ad artus reperet morbus aderat febricula, quandoque cum delirio. Si sine sedimento per morbi decursum pallida esset vrina, neruorum distentio, delirium, manuumve paralysis erat. In hocce stadio, sudor multus, foetidus, acidum spirans, leniebat dolores. Nonnulli sudore longo, remanente tactu, manuum

C

vium

a) Vid. loc. cit.

vfum penitus amifere. Miferorum folamen erat paralyfis, pedum motu fuperfite. Vbi cum fudore erumpebant pufulae, rubrae, prurientes, vrentes, euaneſcebat dolor, optimusque erat morbi exitus. At plerumque colicum dolorem Rheumatismus, Rheumatismum excipiebat colicus dolor, morbo nunc ad artus, nunc ad inteſtina translato. Recrudefcebat imprimis, leuiſſimo frigore, Cereuiſia, vel pomaceo. Icterus nonnunquam foluebat morbum. Nec ſemper praecibant colici dolores, artuum ſaepe primi erant dolores, vomitus dein, ventrisque cruciatus, tandem accedebat pareſis. Nonnulli epileptici facti occubere, plures tamen emere. Cauſa morbi fuit, maxima hoc anno pomorum copia, tanta vt pomis veſcerentur porci, qui contabuere. Ad pomaceum ſeruandum deficiebant vaſa. Pomis pro victu, pomaceo pro potu, non multum cariore aqua, neſcia periculi affatim uſa eſt plebecula. Qui iſtis abſtinuerat nemo morbo fuit correptus, parce viuentes non attigit.

Annis MDCCXXII. ac XXX. etiam pomiferis, dolores iidem ſauiere, hos felix ſuperueniens diarrhoea, cauſam per aluum protinus eiiciens, leuauit.

Pomorum ſuccus recens expreſſus eſſentiali ſale gaudet acido, tartaro dicto, quanto acerbior fructus, tanto craſſiorem ac copioſiorem ſalem habet, vt in vinis Rhenanis atque Moſellanis videre eſt, tartarum vti pomacea magna copia dependentibus. Vtriusque muſta rheumaticis, arthriticisque nocent, nec impune bibuntur. In dies creſcit malum, vbi acidulorum potuum vinorumque creſcit uſus.

Succi pomorum crudi male fermentati vel deſoecati, in primis iterum fermentant viis, aëre di-

ditissimi illas distendunt, nec illo aëre elastico solum nocent, vi insuper stimulante ac abstergente summa gaudent, musto abluti, vti sapone, denuantur fere digiti. Blandus, quo internae defenduntur membranae, saponaceis istis succis abstergitur mucus, hinc diarrhoea, cholera, vomitus, dysenteria, post horum nimium usum adeo frequens.

Deterio mucu tunicam oblinente villosam, nudi irritantur nerui furente peristaltico motu, foras eiicitur hostis, vomitus fit, aluusque fluit, fausto plerumque omine: si vero haereat vtrisque, crispato nimium intestinali tubo, dolor fit atrox, tantaque vis Tartari immiscetur sanguini vt acore redundet, nullibi blandus generatur mucus, acri humore vellicantur nerui, omnia rigescunt, mobilitas perit, conuellantur nerui, motus oriuntur epileptici, totum concutitur corpus. Ipsa tunc corrumpitur bilis, quae acida domare deberet, domatur ab acidis, atque in coagululum abit, in iecore stagnans omnia pessundat, nouaque fit irritans causa. Multum interim patiuntur Epigastrii atque Mesenterii arteriosa vasa neruorumque ibi haerentes plexus. Stagnans acerrima bilis omnia rodit, vti mammam stagnans blandus depascitur humor, reiecta, instar spiritus vitrioli, ipsa metalla rodit.

Vidit Huxhamus a) cochleare argenteum in *Obseru. 1.*
ditum ore, atro infectum colore, iuuenis erat succo limonum saturati, colicis inde ac rheumaticis doloribus cruciati. Bilis igitur acerrima, fota calore, tandem liquecens in sanguinem rapta, vel in intestina effusa, neruos irritando, ipsa cerebri vascula rodit, dolores immanes, spasmos pertinaces, horrendasque facit conuulsiones.

Anno huius seculi quinquagesimo Senatorem *Obseru. 2.*
vidi hodie incolumem, bilim, nescio cur, vince-

C 2

re

a) Vid. vbi supra.

re cupidum, succo nimio citri fere enectum, languit diu, exsanguis, pallidus, cachecticus, colicique sensim oborti dolores, summas post anxietates, in paresim desinere.

Observ. 3.

Succus ille spiritui vini, oryzae, vel Sacchari, nuptus, Saccharo licet edulcatus, ac aqua dilutus, liquorem praebet gratissimum, nervis tamen inimicum, expertis credite Colonis Britannis atque Batauis huic in America indulgentibus. Vidimus et ipsi ante aliquot annos, Hagae Comitum imprimis, ac Amstelodami, a nimio tunc in usu hocce potu, saeuientes colicos dolores in paresim ipsam desinere.

Nec his immunes sunt tenerae Virgines acida appetentes: plures vidi cruciatibus diris enectas fere, ac horrende conuulsas. Nunquam excidet memoria fatalis casus puellae quae errore pharmacopolae drachmam spiritus vitrioli loco spiritus citri in medicato potu infelix biberat, nil tam dirum fuit, quod non perpessa sit.

CAPVT XII.

Causa remota quarta.

Arthritis ac Rheumatismus.

Causa 4. remota non ignota Constant. Afric. Ioh. a Gaddesden Dureto. Laurentio. **I**am olim dixerat Constantinus Africanus *a*) passionem colicam in dolorem arteticum mutari. Annoque MDCCXX. Anglicam qui Rosam scripsit, Ioh. a Gaddesden *b*), colicam in arthritidem quandoque terminari obseruauit. Hoc idem vidit Duretus *c*), qui illam arthritidis aliquando praenunciam dixit. Vidit etiam Andr. Laurentius *d*) colici in arthriticum,

a) Vid. loc. cit.

b) Vid. loc. cit.

c) Vid. loc. cit.

d) Vid. Andr. Laurentii Quaeft. Anatom. lib. 4. quaeft. 8.

ticum, arthritici in colicum dolorem, transmutationem fieri.

Dixerat autem Hippocrates a), qui articulari morbo detentus, intestini dolore vexabatur leuius habebat, vbi verò hic morbus fuit curatus, magis dolebat; quod etiam repetit in libro de Humoribus, Humoribus ad intestina depositis mirum non est articularum dolores leuari, vt et iis curatis iterum articularum dolores ingrauescere.

Idem adnotauit Rod. a Fonseca; b) Degenerat, *Rod. a Fonseca.* inquit, aliquando arthritis in colicam passionem, *Jeca.* et tunc dolor arthriticus sedatur, contra sedato colico affectu, vrget arthritis.

Dixitque Mercurialis c), a doloribus colicis in *Mercuriali* articulares transitum fieri, dum humor ab intestinis ad articulos fertur.

Erraticis doloribus, rheumaticos mentientibus, *Musgrauio* Musgrauii d) laborans aeger, praegressis colicis doloribus incidit in paresim. Vagi dolores facti sunt arthritici, tumuere, rubuere articuli, quod mirum hac deposita materie, artus per decennium sine sensu doloris, flaccidi, caruere motu, patiens ceterum sanissimus erat, Agyrae consilio resoluta membra vnguento perfricta fuere, asthma superueniens occidit aegrum.

Ab arthritide natam Colicam Pictonum, imo *Obseru. 1.* plures eodem morbo in eadem familia decumbentes vidi. Vir consularis praesidis munere saepius functus, bonis omnibus carus, arbitrio quamuis popularis aurae e sede pulsus, par nobile fratrum, sororque Consuli nupta, arthritidis vagae miserae victimae, pari ratione, immanibus praegressis colicis doloribus, omnes in paresim cecidere.

C 3

Fra-

a) Vid. Epidem. lib. 6. sect. 4.

b) Vid. loc. cit.

c) Vid. loc. cit.

d) Vid. loc. cit.

Obferu. 2. Fratris iunioris coniux, virtutibus nemini fecunda, diu nimium in eodem lecto cum infelici iacens marito, eodem etiam fimillimis symptomatibus stipato, affecta est morbo. Hos toties vidi doloribus dilaceratos, membris solutos, humi repentes, arthriticis insultibus semper leuatos. Tribus superstitibus, vere epileptici occubere duo.

Obferu. 3. De marito in vxorem, de vxore in maritum translata tragoediam saepius vidi. Concubare vetant visa.

Arthritidis
causae. Impedita saepe perspiratio, repetitus Mercurii vsus, immoderata Venus, nimium vinum, frequens catharsis, animi pathemata, tristitia imprimis; praetimedae in hoc casu arthritidis causae principes videntur.

Eius *effe-*
ctus. His enim vitiatum subtilissimum liquidum, vas minimis neruisque destinatum, mire nociuam adipiscitur acrimoniam, quae si Cerebrum petat, apoplexias, paralyses, deliria, debilitates, sopores, tremores, conuulsiones; si pulmonem asthma, tussim, suffocationes; si interiora thoracis, conuulsiuam pleuritidem; si viscera abdominalia, naufeas, anxietates, vomitus, ructus, tormina, spasmos, iliademque malorum colicum dolorem Pictonum concomitantium, crudelis efficit.

Arthritidi
agnatus
Rheumatis-
mus.

Arthritidis agnatus morbus Rheumatismus, humorum acrimoniae, victus lautioris, calefacti corporis subito frige facti, impeditae perspirationis plerumque soboles, si lumbos occupat, lumbaginem, si coxam, ischiaticum dolorem, si intestina, colicos facit dolores. Nidulatus ibi post similem miseriarum seriem, horrendosque cruciatus in paresim, vti arthritis in intestinis, desinit. Toties vidi miseros, doloribus vagis rheumaticis discruciatos, colicis dein crudelissimis tentatos. Illi quandoque

doque alternabant, euanidis externis, saeuiebant interni, quibus leuatis vicissim recrudescabant externi. Extremorum tandem paralyfi euanescebant omnes. Hoc saepius vidi. Bis in anno, stato fere tempore, pedes atque crura sapientis viri Indiae Orientalis Moderatoris rheumaticus afficiebat dolor, post aliquot dies mitescens, ad intestina subrepebat, colico dolore conuellebatur.

CAPVT XIII.

*Causa remota quinta.
Impedita Perspiratio.*

Impedita perspiratio vulgaris dum sit causa Rheumatismi, hinc vero, vti mox patuit, colicos saepissime faciat dolores, inter distinctas colicae Pictonum causas, vix erat recensenda. Hanc etiam videtur praeteriisse Citesius, in indagandis causis perspicax tamen et accuratus, licet obiter dixerit post abolitum pellitarum vestium vsum morbum frequentiore euasisse.

*Causa 5.
remota vix
obseruata.*

Mihi in frequentissima praxi toties occurrit *Arramen frequens.* Amstelodami, vt nullus dubitem, quin sit causa morbi reuera frequentior, ac vulgo creditur.

Nec solum externum Corpus omni momento exspirat, internum etiam perspirat, interna enim partes vt externae, tenui, volatili de ipsis exhalante madent rore, sic vt omnis superficies, omnium partium latens patensque, reuera cribriformis omni momento exhalet. Notandum tamen est, exhalantem in corporis externa superficie insensibilem vaporem, siue e cute proprie dicta, vel ex epithelio erumpat, excrementitiam esse; in massam sanguinis repercussa, hanc inficit acrimonia, quae blandos inquinat humores, fitque irritationis causa miros in oeconomia animali edens effectus.

Rem in aprico posuit Sanctorius *a*), qui arte sua statica ad seruandam, restituendamque sanitatem mira praestitit.

Impedita igitur ista perspiratio acerbissimos saepe facit morbos, diris stipatos doloribus.

Obferu. 1. Ante quatuordecim annos optimum virum, sanum, vegetum, Commercii postea Orientalis moderatorem, e lecto calentem, matutinum vrens momorderat frigus, soluta veste nimis arcta incautus exierat, in regione epigastrica obortus dolor tam atrox euasit, vt omnibus perpeffis Colicae Pictonum miseris, manuum pedumque resolutione lugens tentatus fuerit.

Obferu. 2. Fidelis eodem in lecto cubans vxor, quae infelici diu noctuque aderat marito, multis tum frigoris, tum defatigationis praegressis aerumnis, post similes exantlatos dolores, tristemque parissim, conuulsa periiit. Neruorum mobilissima syn-taxis lethalia omnia properauit symptomata.

Obferu. 3. Haud ita diu post vir mihi carissimus G. Pisonis pronepos, amplissimi Consulis filius natu minor, aestiuo tempore, dum ruri esset, frigidae cupidus aurae, ante auroram e lecto saepius surgens, nudato fere corpore, sub loue frigido, in aperto aere dormire solitus, impedita perspiratione, colico afficiebatur dolore, qui sensim tam pertinax ac atrox euasit, vt horrendis dein motibus tortus epilepticis, tandem etiam fato cesserit.

Endemius colicus dolor Surinamensis ab impedita perspiratione.

Endemii colici doloris Surinamensis amica verba facienti mihi narrauit in Medicis vere sapiens H. N. Herbert *b*) Coloniae in Paramaribo Proto-Medicus, impeditam perspirationem crudelis istius morbi frequentissimam esse causam. Diurna

a) Vid. Sanctorii Static. Medicin.

b) Doctam de Cassauae amarae ²Surinamensis radice dissertationem edidit anno MDCCCLIII.

na prae calore diaphoresi exhausti coloni, nudi nocturno in pensilibus lectis frigore gaudent, apertis vndique cubiculis libere perflans aer, vagis incautos afficit doloribus, colicis dein, mox conuulsiuus, in paucis tandem desinentibus. Europaeorum, utpote debiliorum, maxima fit strages, fortiores noxam laceffunt Nigritae.

Nec mirum si autumnus hyemisque tempestas, insensibili perspiratione vere vel aestate minus commoda, utpote excrementitiam perspirabilem in corpore retinens materiem, dolores in genere, abdominalesque speciatim gignant.

Haec proculdubio causa fuit, quare inter Colicae Pictonum causas remotas, annumerata fuit.

CAPVT XIV.

Causa remota sexta. Scorbutus.

Septentrionalis maris accolis frequentissimus *Causa 6. remota vbi-
nam fre-
quentissima.*
morbis Scorbutus in Britannos, Batauos, Danos, Noruegas, Germanos Septentrionales, populos Boreales, frigidiori sub coelo viuentes faeuens, in vicina maris ac in locis aqua marina submersis maxime infestus est, otiosos imprimis afficit, faeuit et in nautas salis ac fumo induratis carnibus piscibusue, farinaceis non fermentatis, caseo salito, aqua denique corrupta vtentes; nec parcat iis, qui melancholiae, labi hypochondriacae, morbis chronicis obnoxii, sedentarie viuunt, si imprimis nimio Cortice Peruuiano fuerint vsi.

Morbi proxima causa videtur ab vna crassities, ab altera parte tenuitas acris, salsa, alcalina, vel acida, inter alia phoenomena vix numeranda, dolores erodentes, lancinantes per omnes artus, iuncturas, ossa, visceraque abdominalia mirum in modum excitans.

C 5

Haud

Haud itaque mirandum si in colico Pictonum dolore tantas agat partes, hacce nec detur feracior, causa, uti in plerisque qui de Scorbuto scripserunt videre est.

Optime nota Eugaleno.

Sufficiat vnus horum vere princeps Eugalenus, Ventriculum, inquit a), ac intestina variis cruciatibus, torquet Scorbutus, hinc nomen apud Belgas adeptum, cruribus languor advenit, fit idem in brachiis, nec cessant dolores quin in artuum resolutionem, iudicatione quasi causa translata, desinant. Post diurnos igitur Scorbuticos colicos dolores, ex intervallo nonnunquam recurrentes, artuum resolutionem, cum conuulsionibus atque epilepticis motibus vidit.

Observa. 1.

Batauis amicum Musis, classis Indicae Orientalis gubernatorum arbitrum, omnigenis praegressis, etiam colicis, doloribus, cruribus pedibusque resolutum vidi. Ad Indias saepius nauigauerat ipse, sanato scorbuto, rediit motus, viuit nunc sanissimus.

Nec in longinquis navigationibus datur dies quin tales miseros videant Nauium Chirurghi, hos, si ad frugiferas appellant insulas, fructibus horacis sanant.

Observa. 2.

Hoc tamen notandum, si a muriatica causa fiat resolutio, rigescunt artus, vbi causa alcalina vel acida est flaccidiores sunt, penduli videntur ac molles. Vidi miserum optimi Chirurghi fratrem, sale marino, quo abusus erat, turgentem, membris omnibus resolutum, piscis ad instar sole indurati, siccum ac rigidum. Sudor sponte prorumpens salissimus erat, sibi permissus iuxta nasum abibat in crystallos, oculis facile detegendos, digitis friabiles. Hos saepe vidi, tetigi.

C A-

a) Vid. Seuer. Eugaleni libr. de Scorbuto §. 17. 24. et 25.

CAPVT XV.

Causa remota septima. Melancholia:

Morbus in quo aeger diu ac pertinaciter sine fe- *Causae 7.*
bre delirat, eidem fere ac vni cogitationi ple- *remorae 0-*
rumque fixus, melancholia vocatur. Oritur ex illa *rigo.*
humorum indole quam bilem atram dixere Vete-
res. Si a mente, quod rarius, oriatur, bilis ipsa
gignitur atra.

Pro materie terram cum spisso sanguinis oleo
arcte unitam habens, liquidiore ac blandiore parte
orbatam, si tenax in vasis hypochondriacis accu-
muletur, mesenterium etiam ac intestina afficit,
intus et extus, sectione enim cadauerum patet
transsudantem bilem vicina hepatis, atro, fusco,
viridi colore saepius inficere, insignesque neruo-
rum plexus Meseraicorum per contactum quasi
laedere. In his enim dolorum colicorum plerum-
que sedes est, horum ope mira fit viscerum sym-
pathia, quum ad ventriculum, vesicam felleam,
ductus choledochos, intestina omnia, quaquauer-
sum in cuncta fere totius abdominis viscera den-
sissime ferantur. Idcirco dum bilis atra in mine-
ris efferuescens suis, acerrimos in proximis dolo-
res excitat, spasmos facit in remotis momento
temporis progredientes, diris stipatos doloribus.

Hanc bilem graphice depinxit Platerus *a)*, vbi *Optime de-*
dicit quod intestinorum substantiam penetrans ac *scripta a*
imbuens, ea vellicat, rodit, vrit, pertinaces mora *Platero.*
fiunt dolores, ac diuturna irritatione, toto genere
neruoso compatiante, conuulsiones tandem ac
paralyfes fiunt.

Idem, iisdem fere verbis dixit Spigelius *b)*, re- *A Spigelio,*
petit Riuerius *c)*, bilis in tunicis intestinorum ef- *ac Riuerio.*
effu-

- a)* Vid. Plateri loc. cit.
b) Vid. loc. cit.
c) Vid. loc. cit.

effusa iisque imbibita, dolores acerrimos, colicam veteribus parum notam facit, vbi nimirum propter obstructions ad vias communes effundi non potest, sed motu praepostero ad abdominis membranas repente excutitur. Hinc dolor crudelissimus colicam imitatus, pertinacissimus, qui nullis cedens remediis, sola tandem superueniente leuatur paralyfi.

A Citesio. Obseruauerat Citesius *a*) tenellas moerore confectas mulieres, post colicos dolores conuulsiuos, paralyticas fieri *b*).

AWepfero. Rem illustrat obseruatio Wepferi *c*) Iac. Spoerlin per XII. annos carceratus, melancholicus, languens, ischuria, adstricta aluo, colica, laborauit, paresis brachiorum secuta est, biliosa hanc diarrhaea leuauit.

Obseru. 1. Filiam charissimam vnicam immatura morte ereptam noctu diuque deflens pater optimus vicepraefidis in curia munere functus, melancholicus euasit. Vrentes in cute carbunculi atram bilem haud dubie demonstrarant, temporis lapsu in colicos, pertinacissima alui constrictione stipatos, dolores incidit, paresis brachiorum secuta est. Martialibus succis liberaliter sumptis, Spadano dein medicato fonte felix conualuit. Anno sequenti virum optimum nouus affecit moeror, recrudere dolores, rediit paresis.

Obseru. 2. Matrona LX. annos nata, post longum moerorem, summis anxietatibus obnoxia, leues post colicos dolores, aluumque clausam, digitorum motu caruit. Succis saponaceis fructibusque horaeis fusa bilis atra excitauit diarrhoeam, cum leuamine symptomatum rediit motus. Aliquot annis postea subita

a) Vid. lib. cit. cap. 7.

b) Vid. loc. cit. cap. 7.

c) Vid. Histor. Apoplect. hist. 13.

subita percitam tristitia idem effecit malum, dextra resoluta est, sinistrae digiti omnes, medio excepto, caruere motu. Similes casus saepius vidi.

CAPVT XVI.

Causa remota octaua.

Animi Pathemata.

Ab iracundia natos colicos dolores in paresim *Causam 3. remotam viderat Riuerius.* desinentes viderat Riuerius a).

Quis autem incredibiles effectus animi pathematum in neruos, imprimis verum in Epigastricos atque Meseraicos non vidit? Stupenda gaudent potestate in omnes Corporis Sphincteres; imo nonne vasorum, truncos inter et ramos, proportionem inuertunt? Perspirationem, intus et extus, sudorem, aluinas foeces, vrinam, lacrymas, semen ipsum tum expellere, tum cohibere valent. Hic vomit ira, illi soluitur aluus, clauditur in altero.

Quodque in maximis, fit etiam in minimis. Sic mucosae tunicae villosae glandulae stringuntur, succus ipse gastricus ac entericus sistitur, inermes haerent papillae in hypochondriacis, hysterisque corporibus mire irritabiles, consentientes neruos in consensum trahunt, motus fiunt spasmodici, conuulsiui, epileptici, ac si causa perduret, in paresim desinunt.

Saepius in teneris foeminis hysterisque, quandoque in viris hypochondriacis, genere nervoso mobilissimis haec omnia vidi.

Anno huius seculi XLI. Vir mihi carissimus, *Obseru. 1.* ordinis Senatorii, tenerrimae quam vnquam vidi texturae, ingenio acer, facile iracundus, ad leuissimum animi motum, anxietate in praecordiis, aluo clausa, colicisque doloribus in paresim manuum

a) Vid. Riuerii loc. cit.

num desinentibus tentabatur, ad Venerem proni frequentes erant nocturnae pollutiones, inimicissimae nervis. Per integrum biennium, nunc luctans cum morte, in epilepticos incidit motus, per octiduum tandem hydrophobus iacuit. Ultimo hoc vitae durante actu horrendissima rabiei caninae symptomata vidi. Somnus inquietus erat, terrore plenus, subsultibus perpetuo turbatus, immanis circa praecordia erat anxietas, respiratio suspiriosa, horror ad conspectum potus, cuius leuissimus attactus ineffabiles anxietates, miros tremores, immanemque excitabat furorem. Lingua aspera erat atque nigrescens, os hiabat, eiulatus, latrantis ad instar canis, horrendi, raucam reddebant vocem. Os tenaci redundabat spuma, in adstantes spuens, visu orbatus, oculi enim erant sanguine tincti, rictu spumante frendens, quos morderet ferax tremula quaerebat manu, gelidus tandem sudor instantis mortis praenuntius miserrimae vitae finem exoptatam fecit.

Observ. 2. Tribus annis antea, haec omnia, excepta sola hydrophobia, in formosissima videram matrona, quae longo teneris carique mariti defatigata morbo, fauciatu atque cruenti adspectu famuli perterrefacta illiadem istam malorum perpeffa est.

Observ. 3. Vidi et in tenera vxore Collegae mihi spectatissimi, quae a leuissimo animi pathemate, colicis doloribus discruciatu, motibus epilepticis tentata, paresi tandem laborauit.

Causa praedisponeus immoderata Venus. In viris, plures enim vidi crudelis istius morbi victimas, immoderata Venus tragoediae causa proegumena fuit. Nec mirum si Colicae Pictorum causis etiam annumerata fuerit. Videtur tamen remotior, vt pote mobilitatem nervorumque irritabilitatem mire adaugens, hoc respectu equidem praedisponentis causae vice fungitur.

CA-

CAPVT XVII.

Diagnofis Colicae Pictonum.

Nunc sponte patet Diagnofis, fiue enim reli- Diagnofica figna Colicae Pictonum.
 quiae febrium imperfecta crifi folutarum, vel non bene curatarum, fiue venena deglutita vel inſpirata, fiue vini potusque acido-auſteri fermentati, acidorumue immaturorum nimius uſus, fiue arthritis ac rheumatismus, fiue impedita perſpiratio, vel ſcorbutus, aut melancholia, animiue pathemata, irritando, Inteftinorum aut Meſenterii criſpent neruos, dolor fit colicus olim nothus, nunc Pictonum dictus: dolorem fere ſemper antecedit ponderis ſenſus atque moleſtiae, vel in regione epigaſtrica, vel in umbilicali, quandoque verum rarius, in hypogaſtrica, ac in lumbali, hypochondria ipſa, dextrum imprimis, viſceraque ſolito minus libera ſentiuntur. Triftior fit mens, nec tam facilis reſpiratio, quae intermiſcetur ſuſpiriis. Minus fulgent oculi, facies ipſa palleftit. Leues tunc oriuntur dolores vix continui, nec a moleſtiae ſenſu facile diſtinguendi. Appetitus minuitur, fitiſ augetur. Aluus fit durior, vrina parcior, faſtidium maius, incipit nauſea, creſcit cum dolore qui tunc continuus fit. Nauſeae ſuperueniunt ruſtus, periftalticus inuertitur motus. Frequentes ad vomendum conatus mox ſequuntur, pro momento leuans dolorem, mox recrudefcentem, fit tandem Vomitus. Exagitans corpus augetur anxietas, vna cum dolore ſomnum adimit. Abdominis tunc regio imprimis umbilicalis, intro trahitur. Febricula fit cum pulſu contracto, iactatione corporis, angore maiori, ſingultu, tenefimo, vrinae ſuppreſſione, ſpafmo veſicae ac ani.

CAPVT XVIII.

Prognosis Colicae Pictonum.

Prognostica signa Colicae Pictonum.

Si recensita symptomata durent, marcescit Corpus, vox fit debilior, rauca, saepe penitus extinguitur. Artuum tunc, superiorum prius, inferiorum dein vrentes fiunt dolores, dum colici mitescunt. Leuamine deceptus aeger, melioremque sperans sortem, voluntati sensim rebelles perferent artus, qui intra breue tempus tandem resoluuntur. Nec aerumnarum finis est, saepissime enim difficiliore facta respiratione, tinnitui aurium, tenebras oculis offundenti nubeculae, scintillisue micantibus, conuulsiones, motusque epileptici succedunt, externis internisque deletis sensibus, totum concutitur Corpus. Extremorum atrophia crescit, aponia, dyspnoea, caecitas, phrenitis, lethargus successiui mortis praenuntii dantur.

CAPVT XIX.

Anatomica Cadauerum Inspectio.

In morbis neruorum incerta cadauerum inspectio.

Quam sit incerta plerumque Cadauerum inspectio, vt causa ab effectu dignoscatur, sapientes Medici non ignorant. Dum obseruatur effectus, saepe praeterlabitur causa. Hoc imprimis verum in morbis vbi immediate afficiuntur nerui. Et haec est ratio quare crudelissimis extincta colicis doloribus cadauera, nil praeter pallida flatibus distenta exhibent intestina.

In colica Pictonum saepius inutilis.

Testis esto in sectione cadauerum exercitatissimus, Christianissimi Regis Archiater, Diaphragmatis Cordisque anatomica descriptione clarissimus Senac, mutuo epistolarum amico commercio, anno huius seculi quinquagesimo, vbi de colica Pictonum quaestio erat, quinquaginta et ultra a Viro clarissimo dissecta fuisse Cadauera, absque

absque vllis causae vestigiis detectis mecum communicauit.

Defunctum pictorem Andegauensem cultro anatomico subiecit Fernelius *a)*, iecur, lien, ventriculum ac renes bene constitutos inuenit, nulla in vesicula fellis obstructio, nulla dabatur in mesenterio humoris vitiosi congestio, nihil denique in vlla alia parte, quod tantorum fuisset malorum causa, obseruari potuit.

Teste Fernelio.

Hoc vtique verum si morbi causae remotae fuerint venena, vini, potusque acido-austeri, acidorum nimis vsus, arthritis vel rheumatismus, impedita perspiratio, animi denique pathemata. Si verum reliquiae febrium imperfecta crisi solutarum, vel non bene curatarum, si scorbutus aut melancholia, fecerint morbum, vestigia in cadaueribus apparent.

Quandoque tamen haud frustra fit.

Sic anno MDXCII. Franciscani cadauer apertum exhibuit intestini ieiuni membranas, bile aeruginosa turgentes, a se inuicem distentas, non procul ab hepate. Tenuiori bili imbutae intestini tunicae videbantur, nec immune erat Epiploum, contactu bilis colore tinctum. Flatibus distentae, bilisque acrimonia exesae intestini tunicae, pene rumpebantur, externa a peritoneo nata sola manebat integra *b)*.

Obseru. 1.

Recepta Clarissimi Senac epistola vnum alterumue cadauer cultro anatomico subieci, melancholici erant post graues aerumnas colicis doloribus enecti, pars concaua hepatis, partesque huic vicinae atro viridi pigmento tinctae erant.

Obseru. 2.

Anno sequenti colicis doloribus scorbuticis defunctum miserum dissecui, humorum acrimonia,

Obseru. 3.

D in-

a) Vid. Fernelii de Lue Venerea cap. 7.

b) Vid. ad calcem operis Citesii saepius cit. ex, P. Milonis Coll. Med. Pictau, Decan. aduersariis.

intestinalisque mucī defectu interioris membranae nudae papillae, leuissimam excoriationem in omni fere puncto exhibebant. Intestinatorum atque Mesenterii innumera erant varicosa vasa atro sanguine turgentia.

CAPVT XX.

Symptomatum Colicae Pictonum brevis dilucidatio.

*Ponderis
sensus at-
que mole-
stia.*

Grauissima Colicae Pictonum Symptomata praecipua, sequentia videntur.

I. *Ponderis sensus atque molestiae dolorem praeeuns*, instantis spasmi praenuntius, incipientem neruorum contractionem indicat. Multiplicibus secretoriis, nec non excretoriis abdominis organis leuiter constrictis, motus progressiuus humorum retardatur, ac prout incrementum resistentiae, molestus ponderis sensus augetur. Neruorum abdominalium cum diaphragmaticis mira sympathia nemini ignota, phaenomenon explicat. Qualis vero fit contractionis causa, perinde est. Animi pathema, in epigastricos neruos propius agens, idem efficit.

*Difficilior
respiratio.*

II. *Difficilior respiratio*, quoties pulmo idiopathice non afficitur, ab actione laesa diaphragmatis, imprimis pendet, praedictis autem constat abdominales atque diaphragmaticos neruos mirum in modum consentire. In morbis hypochondriacis euidentis apparet iste consensus. Saluo enim pectore, affectis tantum abdominalibus, difficilis mixta suspiriis respiratio fit.

*Dolores ab-
dominales.*

III. *Dolores abdominales*, esse debent, suntque reuera in ratione composita causae irritantis, atque numeri neruorum, plus minusue irritabilium, hinc fit vt eadem data causa, dolores, effectusque dolorum, in hypochondriacis, ac hysteris, quam
in

in athleticis durisque corporibus sint maiores. Stupendus autem nervorum apparatus in Mesenterio, ac intestinis, horum interiori membranae villorum, papillarum, sphincterulorum, illi vero plexuum infinitum fere numerum impertiens, has omnes quas irradiat partes exquisitissimi sensus, maximique doloris capaces efficit. Nec mirum si irritatis his nervis spasmodici, convulsivi, epileptici fiant motus.

IV. *Aluus clausa, Urina parvior*, spasmi sensim *Aluus clausa, urina parvior.* incrementis effectus est. Spasmo peristalticus sistitur motus, tubique intestinalis nervi stringuntur laquei. Exhalans in balansque haeret organum, lubricantem mucum non eructant glandulae, gastricus ac entericus deficit succus, villosa siccescit membrana, tenaces siccae faeces, in constricto exsucco haerent tubo. Ipsa deficiente bili, omnes enim cessant secretiones, maxime efficax ad propellendas faeces, deficit causa, nataque ab his omnibus resistentia, omnes superat nixus. Spasmodice constrictis nervis Mesentericis, nascens inde Plexus Renalis atque Hypogastricus, uterque crispatus, urinae secretionem ac excretionem impedit. Si diu clausa maneat aluus, augeaturque causa spasmi, ligamenta ipsa tendinea coli, sese super Rectum extendentia, contrahuntur, sursumque retro-trahitur anus.

V. *Nausea, Ructus, Vomitus*, ab eadem causa *Nausea, ructus, vomitus.* minus magisque intensa oriuntur. Si faucium, oesophagi, ventriculi, intestinorum, levis modo sit convulsio, irritusque vomendi conatus, nausea fit.

Si sphincteris oesophagei, oesophagi, oris superioris ac inferioris Ventriculi, intestinorumque spasmi, aërem elasticum vno momento coerceant, altero, laxato claustro, emittant, Ructus fiunt.

Si fibrarum muscularium Faucium, Stomachi,

Ventriculi, Intestinatorum, Diaphragmatis, musc-
lorum abdominalium fortis sit conuulsio, con-
tenta ventriculo vomitu expelluntur, ipsaque in-
testina atque viscera, hac data porta, euacuantur.
In hocce stadio haud sistitur, sed peristalticus re-
uera inuertitur motus.

Ita enim animale Corpus factum est. vt ipsi noci-
tura sponte, vel diuite lymphæ abluantur, aut sur-
sum deorsumue diarrhoea, vomituue expellantur.

*Somni defe-
ctus.*

VI. *Somni defectus*, continuo adscribendus est
dolori, angore stipato dolore ipso crudeliori.

*Retrotra-
ctio abdomi-
nis.*

VII. *Retrotractio abdominis*, contractionis in-
testinatorum, omniumque in abdomine contento-
rum viscerum, effectus est. E Lumbis nascens
Mesenterium neruorum Intercostalium tot plexi-
bus diues, ad punctum fixum originis spasmodice
retractum, abdomen retrahit ipsum, intestina,
peritoneum, muscoli ipsi abdominales crispantur,
vasorumque rubrorum, serosorum, ac lym-
phaticorum abdominale systema dum spasmodica
contractione fit vacuum, subsidens abdomen ad
spinam dorsi retro - trahitur.

Febricula.

VIII. *Febricula*, a generis neruosi irritatione
oriunda, dolorisque fere comes, acrimonia humo-
rum quotidie crescente, excitatur. Obturata
vasa lactea, atque absorbentia, chylo negant in-
gressum, nec renouari sinunt humores. Depau-
peratus sanguis fit sensim acrior, lapsuque tempo-
ris acerrimus, febriculae fomes euadit.

Atrophia.

IX. *Atrophia*, fit a continuo vomitu nutritioni
obstante, qui si perduret inediae vice fungitur,
defectu somni augetur. Somno enim, sine cibo
vel potu nonnulla nutriuntur animalia, imo si
Martiali a) credendum, pinguescunt. Nimiae e
contra vigiliae spiritus dissipant, corpus exsiccant,

cras-

a) Vid. Martial. lib. 13. 59.

crassiores ac acriores reddunt humores, qui solida dein stimulant, motum augendo, febrim faciunt.

X. *Vocis imminutio, raucitas, extinctio*, obli-
nientis mucī defectu in organo, neruorumque re-
solutione efficitur. Vox fit expulsu aëris in pul-
mone contenti, per causas thoracem arctantes,
in asperam arteriam, ventriculos campaniformes,
inde in glottidem arctatam, tremulo, resonante,
clangore, per neruos recurrentes excitato. Agi-
litas musculorum glottidis, ligamentorum Carti-
lagines laryngis necessitium obsequiosa; laxitas,
maior minorue glottidis apertura, lubricans glandu-
lae Thyroideae succus, vocem sonoram faciunt.
Si haec omnia laedantur, istius fit imminutio, si
penitus deficient, extinguitur. Mucum autem
deficere, neruosque resoluī omnia colicae Pictonum
phaenomena pronunciant.

*Vocis immi-
nutio, rau-
citas, extin-
ctio.*

XI. *Artuum resolutio*, diuturni neruorum spaf-
mi effectus, ab occallescentia neruorum oriri vi-
detur. E cranio exeuntes nerui vaginam defen-
dentem a dura meninge accipiunt. Hanc inter et
neruum, ros subtilissimus exhalat, quo concretio
impeditur, eadem pro tendinibus sapiens natura
cautela vtitur, ne vaginis adhaerescant. Si defi-
ciat ros, in vtroque casu concretio sit, immobiles
sunt tendines, neruorum organica actio destrui-
tur, rigidi resoluuntur artus. Musculi humerum
mouentes, carnosum perdunt habitum, qui bra-
chium et vnam primum, postea qui carpum, tan-
dem qui metacarpum atque phalanges mouent
etiam gracilesunt. Tendines vaginis alligantur,
ita vt ab humero ad extremos vsque digitos omnia
rigescant. Pedes, tib. ae ac femora pariter affici-
untur. Sic igitur fit paralyfis, plus minusue per-
fecta, in nonnullis enim destructo motu superest

*Artuum
resolutio.*

sensus, ita tamen ut extensores digitorum communes, supinatores, pollicumque extensores, abductores, atque adductores primi pereant. Si pedes resoluantur, extensores crurum primi afficiuntur, ita ut miseri decumbentes, licet difficile, varios motus dextrorsum, sinistrorsum, sursum etiam peragant, pedibus tamen insistere nequeunt. Vbi vero perfecta facta est paralytis, supernae infernaeque extremitates sensu motuque orbatae tantum non mortuae trunco pendulae haerent, pellis ossibus haeret.

Haud facile explicatur. Vtinam tam facile explicari quam enarrari possent mira haec phaenomena! at limites dantur, sapientibus non ignoti, quos ultra nequit consistere verum. Diuturnitate morbi occalescentes nervi quo a Cerebro remotiores, eo citius pereunt. Spiritibus depauperatus sanguis propioribus modo prospicit, fit eclipstis in remotis. Hoc imprimis observatur in scorbuticis qui leuiore plerumque in abdomine passi dolores, manibus tamen pedibusque resoluuntur. An brachiorum paresim ulterius explicat communicatio nervorum abdominalium in collo cum brachialibus? An femorum, crurum, pedumque resolutionis problema soluit, per medium Psoam transeuntis molestus ex abdomine nervi cruralis exitus? Latente Phoebus, lu-
cet Luna.

Convulsiones, ac motus epileptici.

XII. *Convulsiones, motusque Epileptici*, ex apparatu nervorum in abdomine facile intelliguntur. Nervi magni Sympathici, vulgo, Intercostales dicti, cum Carotide interna, ut quinto sextoque se iungant pari, anteriora versus ascendere videntur. Angulus autem coniunctionis adeo acutus est, ut pro recurrentibus haberi non possint. Quod ergo pro origine descendente nervi vulgo habetur, nil nisi ascendens ramus foret, qui intra cranium divisus

vifus fupra dictis fe iungeret neruis. Iuxta corpora vertebrarum, ad ratices tranfuerfarum apophyffium, internamque ollis facri lateralem fuperficiem Intercoftales, magni Sympathici dicti, decurrunt. Funiculorum inftar, per totam longitudinem pluribus diuiduntur gangliis, ramis breuiffimis collateralibus cum gangliis Spinalis Medullae, a parte posteriore communicant, ab anteriore vero proprios ipsis distribuunt ramos. Haec ganglia mole, colore, confidentia differunt, funtque totidem quali origines maximi paris Sympathici Superius Ceruicale dictum, maximum, fed molliffimum eft, oliuam figura refert, pone Pharyngem, longitudinaliter, ad radicem fuperiorum trium vertebrarum colli fitam. E ganglii fummitate nafcitur neruus qui cum Carotide interna cranium intrat. Ganglium vero, octauum paris trunco, fibrillarum ope adhaeret. Vtrimque etiam breuiffimis ramis cum primo, fecundo, tertio ceruicali, imo ad laryngem cum octauum paris ramo communicat, Tranfeundo dat ramulos pharyngi, arteriae Carotidi, longum tandem ad pectus mittit ramum.

Ab inferiore vero ganglii parte tenuis oritur funiculus, fupra mufculos Vertebrales anteriores colli descendens, octauo pari, arteriaeque Carotidi, in eadem quali vagina, ad vltimam colli vertebram vsque adhaerens.

Sic descendens neruus a parte poftica, cum tertio, quarto, quinto, faepe et fexto Ceruicali pari, breuibus obliquis ramulis coeuntibus, fenfim craffior factus, communicat. Iuxta vltimam colli vertebram in ganglium Ceruicale inferius, mox pone arteriam fubclauiam exteriora verfus inflexus, in maius ganglium, primum Dorfale dictum abit, ambo ifta ganglia breuibus ramulis cum neruis vertebralibus vicinis communicant.

Vltimum ganglium Ceruicale, quandoque primum Dorſale, magno recurrenti dat ramulum, inde naſcitur nerueus funiculus qui pone arteriam Axillarem atque Carotidem, cum ramo coit octauū paris, abique in plexum Pulmonarium dictum, inde ad truncum communem Intercoſtalis, octauūque paris, ad plexum Cardiacum, neruum recurrentem ſiniſtrum, cor, vicinasque cordis partes etc.

Sub primo ganglio Dorſali deſcendit truncus ſupra ligamenta quibus coſtae vertebris vniuntur. Sic deſcendens inter vtramque coſtam, accipit ganglium quo retro duplici fibrilla breuiſſima cum neruo Coſtali, Dorſaliue proximo communicat.

Inferiora verſus, quinque plerumque ramos emittit, antequam vltimam dorſi vertebram pertranſeat.

Hi rami vna coeuntes, craſſiuſculum formant funiculum, collateralem quaſi. diaphragma perforantem, datis prius nonnullis ſuperficieſi convexae fibrillis. Dat etiam nonnullas concauae, efficitque, pone glandulam ſupra renalem, ganglii ſpeciem, plexus Semilunaris vulgo dicti.

Dextrum ſiniſtrumque ganglium, pone Ventrículum, ſupra Coeliacam arteriam inter ſe, ac cum octauo pari communicant.

Fit et plexus ſpecies intermedii, Coeliacus dicti, qui Coeliacam amplectitur, datque fibrillas Meſocolo.

A parte dextra plexus fit Hepaticus, qui nonnullis nerui Diaphragmatici fibrillis adunatus, nervulos dat arteriae Hepaticae, Venae Portarum, Veficulæ fellis, Duodeno, Pancreati, Glandulisque ſuperrenalibus. A parte ſiniſtra, ganglii Semilunaris plexum faciunt Splenicum, qui mediante plexu Stomachico, cum octauo pari communicans, ſplenicam amplectitur arteriam, ac in Pancreas atque Lienem abit.

Ab

Ab utroque ganglio Semilunari, exeunt rami qui fibrillis gangliorum Lumbalium iuncti, ple-
xum faciunt Renalem, spermaticis vasis neruulos
dantem.

Plexus hic Renalis, cum semilunari, magnus vt
Meseraicus plexus formetur, maxime confert.

Bina ista ganglia Semilunaria, proxime sub Dia-
phragmate, nerueos fasciculos qui Rete Plexiforme
efficiunt, dant mutuatim.

Plexus Solaris nomine insignis, Mesocolo, Me-
fenterio atque Diaphragmati, nerueas dat radiatim
fibrillas, speciemque vaginae arteriae Meseraicae
superiori, ad vltimos vsque dissiliantis ramulos,
quos ad intestina, glandulasque Meseraicas
vbique comitatur.

Hicce plexus Meseraicus superior a plexu He-
patico, Renali, ganglioque Semilunari imprimis
conficitur, datque arteriae Meseraicae inferiori
vaginam reuera nerueam, arteriam amplecten-
tem, eiusque ramos ad intestina vsque prosequen-
tem, quod maxime notandum. Huic vaginae
eiusque processibus Plexus Mesenterii inferioris
nomen datum est.

Ex eadem origine nascitur inferius, tertius Ple-
xus, Hypogastricus vere dicendus, ante vltimam
dorsi vertebram, in duo compressa ganglia dissi-
liens, partem posticam Recti amplectentia, dat ra-
mos Intestino, Vesicae, Vasis Spermaticis, omni-
bus tandem in Pelui partibus contentis.

Emisso trunco collateralis, gracilior fit Intercofta-
lis, inferioremque Diaphragmatis musculum a la-
tere perforat, sed mox accedentibus ramis duo-
rum inferiorum parium Dorsalium crassior fit.

Sic inter Psoam vicinosque tendines musculi
minoris Diaphragmatis descendens, ad ossis sacri
extremum, dexter iungitur sinistro, musculisque.

Recti, vt et Coccygis, vna cum sacris vltimis neruis, plurimas dant fibrillas.

Vt maior lux affulgeat, notandum e gangliis omnes exeuntes neruos, intransibilibus neruis rubicundiores, atque molliores, a dura meninge acceptam vaginam exuere, nouaque, quam ipsis dant ganglia, molliore tegi, a qua, vt a priore, in progressu defenduntur; exeunt autem numero plures, quasi priori amissa membrana coercente, in plures dissiliantramos a centro vndiquaque radiatim diffusos. Sic enim ganglium Meseraicum ad omnia intestina ramulos diffundit nerueos, Semilunare verum ad Hepar, Lienem, Renes, omniaque Viscera abdominalia. Infra ganglia neruorum mollities ac ténérítudo, in abdomine, vbi tuto reconduntur, non obstat, qui in vaporis quasi haereant balneo, ideo etiam nullibi ganglia fecit natura, nisi vbi in abdomine, vel intra ossa latitant nerui, reliqui durae meningis vagina defensi gangliis carent. Haec neurologica digressio a) Colicae Pictonum diagnosi magnum affundens lumen, omnia fere explicat phoenomena, conuulsionumque, motuumue epilepticorum certam exhibet theoriam.

Nunquam satis reuoluenda Wepferi b) obseruata, recensque natorum conuulsiui motus ab acido, rem aperte demonstrant. Miris ergo Meseraicis neruorum plexibus irritatis, totum conuellitur Corpus.

Partis remotioris in consensum raptae exemplum esto gulae, musculorum maxillam inferiorem adducentium, labiorumque, herniotomiae saepe superueniens, spasmus. Post sextam a castratione diem, quandoque tardius, deglutiendi difficultas

a) Vid. miram B. Eustachii Tab. XVIII. doctissimamque Anatomicorum principis B. S. Albini explicationem. Vid. et R. Vieusseus Neurographiae cap. 5. Tab. XXIII.

b) Passim reperiunda in historia cicutae aquaticae.

cultas occurrit, cynicus subsequitur spasmus, ar-
tissima tandem fit dentium constrictio. Remotis-
simum consensum, miramque sympathiam de-
monstrant motus epileptici a pedibus oriundi. Iu-
venem epilepticum, vesicante pedi appposito sa-
navit Wepferus a).

XIII. *Internorum ac externorum sensuum aboli-
tio*, maximae ac perdurantis neruorum irritatio-
nis effectus est.

CAPVT XXI.

Spontanea quae natura fit colicae Pictonum curatio.

In Coenobio Casae Dei, fuga ac loci mutatione, *Fuga ac lo-
ci mutatio-
ne Colica
sanata.*
I dicit Droëtus, b) debuere Virgines salutem sibi
quaerere.

Illud Citesium c) docuit experientia, omnium
ordinum Monachos, Capucinos praesertim ac Fu-
lienses, quorum integras ablegauerat Colonias,
aëre Pictonico exulatos, sanitati, sine vlllo artis
praesidio, restitutos vidit.

Aegrotantem Membris resolutum, omnibus
eiuratis Medicaminibus, integram valetudinem
recuperasse, vidit Wepferus d). Quod vero fi-
dem fere superat, spontaneam diarrhoeam bilio-
sam paresim soluisse semel obseruauit. Mira haec-
ce obseruatio, a Medicorum nemine, quantum
scio, confirmata, morbi indoli tam parum consona,
omnibus phoenomenis adeo repugnans, tanti vi-
ri, vt pro vera habeatur, auctoritate eget. Simi-
lem morbi solutionem nunquam fateor vidi, nec
audiui. Verum saepius vidi miseros Surinamen-
ses, omnes post passas aerumnas, membris reso-
lutos,

a) Vid. Ioh. Iac. Wepferi Hist. cicut. aquat. cap. 8.

b) Vid. P. Droëti loc. cit.

c) Vid. Citesii loc. cit.

d) Vid. Ioh. Iac. Wepferi histor. apoplect. hist. 13.

lutos, in Europa reduces, ingratum littus fugientes, salubriorum per aliquot menses aërem spirantes, sanescere.

CAPVT XXII.

Colicae Pictonum Curatio arte facta.

*Vna eademque metho-
do non est
curanda Co-
lica Picto-
num.*

Omnibus rite perpensis, quae de multiplicibus Colicae Pictonum remotis causis, sapientissimorum in arte virorum, propriaque obseruatione sulta, ingenue haecenus ac caste enarraui, quis facile credet vnam eandemque curandi methodum profuturam? Certe disputatio rationis ac experientia, ad causas remotas seorsim attendendum esse pronuntiant. Si proxima sola respiceretur, infelix foret medela. Tam diuersae enim morbi causae vno eodemque medicato potu non sunt superandae.

A februm igitur reliquiis imperfecta crisi solutarum, nascentes colici dolores in paucis deficientes, non eadem tractabuntur arte, ac illi qui venenis, arthritidi, aut impeditae perspirationi originem debent. Quid si hos effecerint animi pathemata? Imo si morbus diu durauerit, nonne aliam efflagitabit opem? Vt a prima Colicae Pictonum causa remota initium faciamus, postulat ordo.

CAPVT XXIII.

Causae remotae primae Curatio.

Reuertae bilis effectus.

In Hepate, huiusque viciniis retenta, diffusa dein in mesenterio ac intestinis, bilis acris, mora acrior facta, nervosas vellicat partes, atque neruorum irritat plexus. Si in cauum intestinorum penetrat defendentem abradit mucum, papillas denudat, his irritatis, in secretoriis vti in excretoriis organis pertinacissimos facit spasmos, aui constrictione, colico

colico dolore, nausea, vomitu stipatos. Crispatis vasis exhalantibus glandulisque mucosis, quibus defenduntur papillae, ros ac mucus deficient, colici tandem dolores in paresim desinunt.

(1) Praegresso morbo, cuius hic effectus est, fractae plerumque vires, missionem sanguinis vetant. Vetant et fortiora cathartica, quae uti emetica, sine irritatione non agunt. Irritantia quippe intus ac extus vitanda sunt. Superandus est spasmus, laxatisque emunctoriis per aluum inimica sensim deducenda est materies. Leni hac arte solvitur spasmus, soluto spasmo laxatur aluus, interna restauratur perspiratio, obliniens blandus regeneratur mucus.

(2) Mollissimo fotu, blandissimoue Cataplasmate, totum foueatur abdomen. Ex iisdem omnibihorio repetenda fiant enemata. Farinae emollientes, auena excorticata, hordeum, mica panis. flores althaeae, maluae, oleum lini, butyrum recens, promptissimam simplicissimamque medicam exhibent materiem. Haec larga manu, saepius repetenda, diu continuanda sunt.

(3) Ex aqua tepida, vel hydrogala, saepe reiterata semicupia profunt.

(4) Omnibus catharticiis palmam praeripiunt Manna pulpaque Cassiae, aequali quantitate amygdalarum dulcium recenti oleo nuptae. Si huius medicamenti drachma vna vel altera, omni bihorio aut trihorio, cum feri lactis tepidi vnciis quatuor sumatur, intra triduum plerumque respondet aluus. Vsu toties explorato comperta methodus, virorum in arte principum auctoritate confirmatur. Huic annuit Gesnerus *a*), Platerus *b*), Spi-

a) Vid. epistol. Contr. Gesneri lib. 3. pag. 114.

b) Vid. F. Plateri loc. cit.

V. S. fortioraque emetica cathartica vitanda sunt.

Abdomen intus ac extus fouendum.

Semicupia profunt.

Sicut et blandissima laxantia.

Spigelius *a*), Sennertus *b*), Wepferus *c*), Willifius *d*), Fabricius ab Aquapendente *e*), atque Hoffmannus *f*). Citefius ipse fortiora incaute adhibens cholagoga, immanium tamen inde nascentium conscius dolorum, ad oleum amygdalarum dulcium, vel oliuarum, syrupo Rosar. solutum, per plures dies continuandum praeceptum confugit, aluus sic laxata, fatetur ipse *g*), cum maximo aegri leuamine fluit.

Narcoticis abstinere praestat. (5) Hac methodo tractatus morbus colicis caret furoribus, vigilesque naturae satellites somnifero potu non sunt sopiendi dolores, doloso solamine nec decipitur aeger, neque fallitur Medicus. In spasmodicis enim cum materie tenaci, acri, crispante, prorsus alia res est ac in iis qui sine materie dantur. In istis mirus, incantamento quasi, narcoticorum effectus, diuturniorem pertinaciorumque in illis efficit morbum. Si non claudatur aluus, fit dura narcoticis, quid ubi omni ope conandum ut laxior fiat.

Morbi reliquiae fugandae sunt. (6) Per debitum tempus aluo soluta, pertimescendae morbi reliquiae, sero lactis gramineo, si praesens sit, mitioribusue saponaceis succis, nullo addito sale, fugandae sunt. Nondum regeneratus mucus acria vetat. Beccabungae atque taraxaci succi, aliis omnibus praestant.

Firmitas partibus concilianda est. (7) Tunc, non vero prius, medicato fonte ablutae

a) Vid. Andr. Spigelii loc. cit. cap. 14.

b) Vid. Dan. Sennerti loc. cit.

c) Vid. Ioh. Jac. Wepferi *Histor. Apoplect. hist.* 13, *Ephem. Nat. Cur. obseru.* 39. ann. 1670.

d) Vid. Thom. Willis, *de anima brutorum part. patholog.* cap. 15.

e) Vid. H. Fabricii ab Aquapend. *Medicin. Pract. lib. 3. cap. 46.*

f) Vid. Frid. Hoffmann. loc. cit.

g) Vid. Fr. Citeui lib. cit. cap. 8. pag. 214.

lutae partes tuto firmantur. Aquae imprimis iuuant acidulae. His firmitas conciliatur partibus, dum, si quid peccantis humoris latitans superfit, abluunt. Quod Spigelio, Wepfero, Citesio, nec non Willifio a) minime ignotum fuit.

CAPVT XXIV.

Causae remotae secundae Curatio.

Siue edulcatum Lithargyrio vinum, vel aqua im-
 praegnata Cerussa, aut subtilia deglutita vene-
 na, Ventriculi ac Intestinorum nervos laedant, *Venenorum effectus.*
 tristis effectus idem est. Vasorum absorbentium, exhalantium, lacteorum, glandularum mucii, Sphincteruli crispantur, succo gastrico ac enterico, nec non oblinente muco orbatae papillae irritantur, disseminata per Mesenterium irritatio afficit Plexus, hi totum sympathicorum systema in consensum trahunt, hocce vero genus nervosum consentiens. Doloribus superueniunt spasmi, enarratis symptomatibus stripati.

Praecedente minus materialis causa, vixque sensibilis, eosdem parit effectus, morbus quamuis idem aliam tamen poscit medelam.

(1) Hic saepe nullus alius praeit morbus, gravissimorum enim in sanissimis vegetisque corporibus symptomatum, ictu fulminis quasi, suborientium, exempla dari vidimus. Si sanguine dives, plethoricum sit corpus, vna vel altera missio sanguinis requiritur. Hac abstinendum, corpus debile sit. *Quandoque iuuat V. S.*

(2) Si recens causa sit, emetica profunt, si durauerit, nocent; ubi conueniunt, praestant ca-
 tharticis acrioribus, vt pote magis irritantibus, *Aliquando profunt emetica.*
 dubii-

a) Vid, loca citata.

dubiique effectus. Quem excitant emetica orgasmus, opio sedandus est.

Abdomen (3) Epithemate molli, vel cataplasmate, abdominum sine mora fouendum, clymatibus oleosis, saepe saepius repetendis relaxandum. De his iam supra.

Balnea profunt. (4) Balnea etiam profunt, si tepida.
Lenia eccoprotica. (5) Post peractum sedantis opii effectum, laudato leni eccoprotico perpetim deglutiendo solvatur aluus, quam acria claudunt. Lactis serum, vel hydrogala propinetur.

Lac. (6) Antidoti vicefungens, lacasinum, equinum, caprinumue, ilico exhibendum. Hoc solo fere, omni pharmaco rebellis absoluitur Curatio. Mirum hunc lactis effectum subolfecerat Citesius *a)*, experientia olim confirmauerat Ferneilius *b)*.

Vesicantia. (7) Si haecenus omni medela maiores perstent dolores, fortiora epispastica pedibus, cruribus vesicantia applicentur, duobus doloribus simul obortis, vehementior alterum obscurat. Qui experiundo non didicit, quam cito iuuent Vesicantia, vix crederet. In Angelimontano Coenobio mira praestitere *c)*.

C A P V T X X V.

Causae remotae tertiae Curatio.

Acidorum effectus. Plerorumque fructuum succus recens pressus essentiali sale gaudet acido, tanto crassiore ac copiosiore, quanto acerbiores fructus sunt; hinc rheumatismo nec non arthritidi adeo nocet. Huius vi saponacea abstergitur intestinorum mucus, denu.

a) Vid. loc. cit.

b) Vid. loc. cit.

c) Vid. loh. lac. Scheuchzeri Itiner. Alpin. it. I. ann. 1702.

denudantur nerui. Ipsa corrumpitur bilis, in coagululum abit, ac in iecore stagnans, noua ipsa fit irritans causa.

(1) Antequam dirissimis stipatus doloribus erumpat morbus, languentes, pallidi, cachectici fiunt aegri, sanguinis rubra pars sensim minuitur, abest plethora. Missio sanguinis ergo noceret.

M. S. nocet.

(2) Nocent et emetica fortiora, omniaque irritantia cathartica, sensim enim nascitur morbus, nec antequam altas egerit radices erumpit. Bilis ipsa, causa morbi acris, mora acrior facta, fortiter mouentia vetat; friabile hepatis, in quo latitat, parenchyma non impune lacefferent, vicinas nerueas partes, hepatisque plexum mire irritabilem magis adhuc dum irritarent. Omni ope leniter soluendam aluum, irritantia claudunt. Ut concussu tamen reclusus in hepate excutiat hostis, granum vnum vel alterum tartari emetici aqua multa diluti, prudenti manu exhibendum est. Motus est compescendus narcotico.

Nocent emetica atque fortiora cathartica.

(3) Molli fotu intus et extus, pertinacissimus soluitur spasmus, emollientissima ac oleosa cataplasmata, vti et enemata, perpetim continuanda iuuant.

Abdomen intus ac extus molliter fouendum.

(4) Si debiles, languentes, pallidi, sint aegri, a balneis abstinendum, bis inde natum oedema curatu difficillimum vidi, quotiescunque pars rubra sanguinis imminuta datur, temere adhibentur.

Balnea caute adhibenda.

(5) Syrupo Rosarum Solutiuo simplici, olei amygdalarum dulcium tertia addita parte, cum granis aliquot recentis oui vitelli, vt misceantur, laxetur aluus; non ingrati, obtundentis vice fungentis, linctus continuus vsus satisfacit indicationi. Oleum oliuarum recens, cochleatim sumptum mira efficit. In hoc casu, hordei mudati, aut auenae excorticatae tenuis cremor pro diluente

Lenissimis laxantibus aluus mouenda.

E

vehi-

vehiculo praestat, syrupo nymphacae similiue edulcetur. Acescentia quandoque praefens in primis viis vetat acidum.

Lac Selteranis nupium mire prodest. (6) Si, cum leuamine symptomatum, responderit aluus, hordeacea iuscula vitulina profunt, lac ipsum tuto propinatur; pinguiori praestat leuius, si Selteranis imprimis nuptum sit aquis. Sic diu pergendum est, vt in recessibus hepaticis nidulata bilis abluatur.

Vti et chalybeati fontes. (7) Partibus tantem firmitatem reddunt fontes chalybeati, cum equitatione, per mensem integrum, ac vltra propinandi.

Vix agunt vesicantia. (8) Mordax in summis doloribus bilis irrita fere vesicantia facit, quae, nisi mobilior causa sit, vix agunt.

C A P V T XXVI.

Causae remotae quartae Curatio.

Arthritidis ac Rheumatismi effectus. **V**itiata pars subtilissima sanguinis, vasis minimis neruisque destinata, si in viscera abdominalia ruat, neruosque ibi sympathicos afficiat, nauseas, anxietates, vomitus, ructus, tormina, spasmos, iliademque malorum colicos dolores concomitantium, Arthritica dicta efficit.

A Rheumatismo, minus subtili causa, eadem tamen oriuntur mala.

Vtraque neruos crispata, intolerabiles facit dolores, ac post similem miseriarum seriem, in paresim definit.

Quando nam inuat M. S. (1) Si sanguine turgentem subito afficiat aegrum, plethoricum, vegetum, sanguis mittendus est. Si fractae sint vires, missione sanguinis abstinendum.

Acria purgantia ac emetica semper nocent. (2) Hic imprimis nocent acria purgantia, lethifera sunt emetica. Ad cutim vel ad extrema subtilis irritans repellendus humor, his non impune mouetur. Semper infelici miseris mortalibus

Agyr-

Agyrtæ, indiscriminatim sanguinem fundentes, alium turbantes, hos pessundant aegros.

(3) Illico suris apponenda sunt Vesicantia, lata sicut vlcera, maneanť aperta. Plantis pedum ad-moueanť Cucurbitulæ ficcae, mane ac vesperi renouandæ. Subplantalia de galbano post cucur-bitulas applicentur. Femora, crura, pedes leni foueantur tepore. Caleant moderate superna.

*Vesicantia,
cucurbitu-
lae, subplan-
talia illico
apponenda.*

(4) Chamaemeli, sambucique floribus facta culcitra, sicca, tepente, molli, tegatur abdomen, omni trihorio noctu diuque renouetur, minus di-
fcutiente humido praestat fotu.

*Abdomen
sicce fouen-
dum.*

(5) Leni clysmate, blandoque eccoproctico laxentur intestina, quae hic imprimis, si soluaturspasmus, sponte fere fluunt.

*Aluus le-
nissime la-
xanda.*

(6) Hydrogala, lacue purum asininum, equinum, caprinum, hic princeps medicamentum esto. Huius in nullo morbo felicior vsus satis commendari nequit.

*Lac prin-
ceps reme-
dium.*

(7) Omnibus pacatis, vt refocillentur vires, viscerumque tonus restauretur, parca manu, saepius repetita, generosum ac lene vinum exhibendum est. Acrida, acida, salsa, diu vitanda.

*Sub finem
vinum gene-
rosum ac
lene.*

(8) Curationem absoluit equitatio, si frigidus, humidus verum imprimis, aer non obstet.

Equitatio.

(9) Sic tegatur Corpus vt aequabiliter sit perspirabile. Fiunt enim ab impedita perspiratione frequentissimae in hoc morbo recidivae.

Perspiratio

C A P V T X X V I I .

Causae remotae quintae Curatio.

Si contenta in abdomine frigore crispentur, humorque excrementitius perspirabilis ad viscera repellatur, blandos papillas nerueas defendentes succos inficit acrimonia, colicos dolores, colicisque superuenientes aerumnas crudelis efficit.

*Impeditae
perspiratio-
nis effectus.*

E 2

(1)

Quando nam indicatur V. S. (1) Dum huic causae, vi insita, athletica bene resistant Corpora, debilia tentantur. Hinc missio sanguinis raro indicatur, quandoque tamen necessaria est. Praesentes igitur vires, copia sanguinis, vrgentiumque symptomatum indoles, num mitti debeat sanguis pronuntiant. Prudens auscultat Medicus.

Fortia purgantia, ac emetica continent (2) Acria purgantia, fortia emetica minime indicantur. Irritatione spasmus augent, auctoque spasmo horrenda faciunt symptomata, totum conuellitur Corpus.

Lenia eccoprotica iuvant. (3) Lenissimis eccoproticis oleosis insistendum.

Vesicans abd. mini apponendum. (4) In hocce casu, externo abdomini apponendum est Vesicans promptum ac amplum, ibi ratione symptomatum plus minusue detinendum. Cucurbitulae etiam profunt.

Mollia enemata. (5) Mollia enemata, infusis floribus chamaemeli, saepius iniecta indicantur.

Opium cum caphura. (6) Semi granum opii cum grano caphurae nupti, tuto omni trihorio, si vrgeant dolores, repetendum, cum largo lenique ligni sassafras infuso, mire iuuat.

Thermae sulphuratae (7) Curationem absoluunt, sulphure diuites Thermae omni medicamine praestantiores, apud Forestum ^{a)} harum effectus mira observatio legitur. Denique vt perspiret Corpus rite attendendum.

CAP V T XXVIII.

Causae remotae sextae curatio.

Scorbuti effectus. Salsa, alcalina, acida, scorbutica arimonia omnes inquinans humores, artuum eruciatus horrendos, doloresque colicos pertinacissima membrorum resolutione stipatos saepius efficit. Vrgentissimum reuera symptoma nuncupandi, prompta e-

gent

^{a)} Vid. P. Foresti obseru. ac curas. medic. lib. 21. obs. 15.

gent medela colici dolores, quum nulli dentur, ratione causae, curatu difficiliore, magisque rebelles

Hic enim de abrafo intestinorum mucos, vt in aliis colicis doloribus, non agitur solum; ipsi, vnde secernitur mucus, humores vel omnino vitiati vel penitus deficientes sunt. Hoc enim, quod maxime notandum scorbuticae labi proprium est, quod mucilaginosas sanguinis partes destruat, omnesque Corporis glandulas mucosas reddat inertes. Hinc artuum, imprimis vero iuncturarum, immobilitas, lancinantesque, noctu ingrauescentes, fiunt dolores.

Triplex harumce aerumnarum causa, triplicem vt superetur medendi methodum requirit, licet colici dolores vna eademque curentur.

(1) In scorbuto ergo, et in scorbuticis colicis *M.S.nocet.* doloribus, missionem sanguinis inutilem, vno ore sapientes Medici clamant, noxiam esse confirmat experientia. Vapidi enim humores acres, facile putrescentes, quo magis parte rubra spoliantur, eo vapidiore acrioreque fiunt. Nec nos decipiat saepe tumens scorbuticorum vultus, incautos fallit mentiens plethoram, nec mirum si toties desinat in hydropem.

(2) Interna externaque abdominalia, emollientibus, pinguibus, oleosis foueantur, diu noctuque relaxentur. *Externi, internique foris iuuant. Blannis oleosis alius mouenda.*

(3) Acris omnia cathartica vitentur, mucus enim, tunicae villosae papillas nerueas defendens, non solum deficit, verum quicquid in primis viis superest humoris tanta impraegnatur acrimonia, vt nerui mirum in modum irritentur, omnesque intestinorum nerui per consensum conuellantur. Manna, Cassiae, oleoque amygdalarum dulcium, obtundendi causa, aliquot grana gummi Tragacanthi addenda sunt. Serum lactis superbibendum iuuat.

iuuat. Ista, donec respondeat aluus, pertinaciter continuanda sunt.

*Crurum
ulcera in-
uant.* (4) Quamuis in hoc casu non sit tam efficax ve-
sicantium vsus, quoties immanes saeuunt dolores,
non est attamen spernendus, manantia crurum vl-
cera ventris tormina leuant, noxiisque humoribus,
fonticulorum instar, exitum praebent. Equidem
vlcus in pede sponte natum leuauit morbum. Co-
licis doloribus deuictis, scorbutus ipse curandus
est, ne, manente causa, recrudescat effectus. Hunc
morbum sapienter tractare opus ac labor est, diffi-
cillimum quippe si endemius sit. Hydra perpetim
renascitur, si vsquam, hic imprimis coeli mu-
tatio necessaria videtur.

*Ac Medica-
ti fontes.* (5) Hinc forte tam mire iuuant Medicati Fontes,
si vbi fluunt bibantur. Qui ibi respiratur aer, ple-
rumque salubrior, refocillataegros, vim aquarum
promouet: omnibus aliis praestant Chalybeatae.

C A P V T XXIX.

Causae remotae septimae Curatio.

*Melancho-
liae effectus* **P**ro materie terram cum spisso sanguinis oleo vni-
tam, blandiore parte orbatam habens melan-
cholia, huius in Vasis Hypochondriacis, Mesente-
rio ac Intestinis sedes est. Materiei tenacitas ac acri-
monia, continua irritatione mire afficit neruos, om-
niumque pertinacissimos spasmos atque dolores
efficit. Attamen notandum est, colicos in melan-
cholicis dolores, haud ita acres, maiori reuera anxi-
etate stipari. Vix enim dolentes, diuturnis praegres-
sis anxietatibus, miseros membris resolutos, vidi.
Num quia progredientes ad intestina nerui, illaesis
papillis, diuturno stringuntur spasmo, sensumque
fere amittunt stricti? Hoc vtique verum, alui
constrictioni atque paresi, raro par est dolor.

*M. S. inuasi-
lis.* (1) Dum morbum grauiorem facit missio san-
guinis,

guinis, illum pro tempore vix leuiorem efficit. Hanc colici spernunt dolores. Frustrantatur,

Nocent

(2) Causa quum recens non esse possit, fortiter purgantia nocent, irritant neruos, turbas excitant, piceam non mouent materiem. Nec emeticorum felicior vsus.

*purgantia
ac emetica.*

(3) Emolliente fetu addito sapone, totum tegatur abdomen. Oleoso, molli, leuiter mellito, saepe repetendo clysmate sollicitetur aluus.

*Profunt
fetus.*

(4) Blandissimis eccoproticis, si nausea ferat, beccabungae similiue saponaceo succo nuptis, laxetur. Si leuis acrimonia obstet, simplici sero lactis cum Syrupo Rosarum solutiuo moueatur. Serum lactis hic egregie iuuat.

*Blandissima
eccoprotica.*

(5) Iuuant et balnea quibus incoctae emollientes herbae, si modo sint tepida, acuantur sapone.

Balnea.

(6) Si his omnibus resistat, vt saepe fit, alui suppressio, vnguento arthanitae, omni trihorio, obliniatur abdomen, dum interim hactenus praescriptorum continuatur vsus.

(7) Aluo soluta, tepidae, praestant acidulae, nocerent frigidae.

(8) Equitatio, ac pertinaces abdominis frictiones mire iuuant.

C A P V T XXX.

Causae remotae octavae Curatio.

In debilissimis Hypochondriacis Hystericisue Corporibus, quorum neruea syntaxis valde mobilis est, miros dum edunt effectus animi pathemata, Intestinale Organum mucis, membranaeque villosae exhalantia nec non inhalantia vasa ita quandoque stringunt, vt in cauitate intestinorum secretio atque excretio nulla sit. Siccae tunc papillae neque mucis neque rore defensae, si acrioribus

*Animi pathematum
effectus.*

- ribus imprimis laedantur pharmacis, mirum in modum irritantur, neruorumque consensu, epilepticos ipsos excitant motus.
- M.S. letha-*
lis. (1) In hocce casu lethalis foret missio sanguinis.
- Cathartica*
ac emetisa (2) Omnia pessundarent cathartica ac emetica.
- pessima.* Summa requiritur prudentia.
- Quies con-*
cilianda. (3) Animi ac corporis quies omni ope concilianda. Procul a strepitu in tenebris decumbat aeger. Inordinati extracto Thebaico compescantur motus.
- Pedes fo-*
vendi. (4) Tepida pediluua profunt. Emplastra subplantalia iuuant. Nec inutiles, inferiora versus, siccae cucurbitulae dantur.
- Fouendum*
abdomen. (5) Auxiliantur focius abdominales externi ac interni, tepidi, non calentes, blandissimi.
- Leuissima*
suris vesti-
cantia. (6) Si motus vrgeant conuulsiui, rubifacientia apponantur Suris Vesicantia, haud tute soluitur Epidermis, Cantharidum enim Sal acerrimus, si cutim penetret noxium fit, nimium in hoc casu irritabiles vellicat neruos. praetimescendosque facit dolores. Negabunt fidem incauti, experti credent.
- Lac.* (7) Potus sit hydrogala, atque lac asininum, cui perpetim aliquid purissimae addatur mannae.
- Amica ner-*
uis parego-
rica. (8) Aluo soluta, prudenti manu mitissima amica neruis paregoricis nupta exhibeantur. Minimus hic error crimen est.
- Balsamica*
neruina. (9) Denique balsamicis neruinis non spirituosis, fistema neruorum corroboretur. Hic mira praestant resina Corticis Peruuiani cum saccharo trita, si parca doli saepius repetita lac comitetur asininum.

CAPVT XXXI.

Paresios Curatio.

Diurnae
colicae Pi-
ctonum ef-
fectus. Si natura vel arte diurniores fiant dolores, periretque spasmus, subtilissimi defectu roris, neruos inter horumque vaginas, exhalantis, remotio-

motiores sensim occallefcunt nerui, pari ratione ac tendines, qui sicci, concrefcetes vaginis, rigidi, immobiles euadunt. Vaginis sic alligati nerui atque tendines actione organica orbantur.

Maxima artuum resolutio in scorbuticis adeo frequens, a deficiente neruorum atque tendinum in vaginis haerentium lubricante succo oritur. Hinc causa pareseos, successiui progressus, variique intelliguntur gradus. Quam sit curatu difficilis, cur toties incurabilis, inde etiam elucescit.

*Pareseos diffi-
sillima cu-
ratur.*

Curationem igitur absoluere nequit haecenus instituta medela, licet enim omnia quae fieri debebant, respectu abdominis facta sint, nerui ideo tendinesue laesi minime restaurantur, artuum resolutio perdurat, deuictisque in abdomine causis colicae Pictonum enarratis, harum effectus longe lateque diffusi seorsim postea curandi sunt,

*Medela
pariculari
eger.*

Blandissimi lubricantis roris defectu in vaginis, neruos ac tendines concrefcere vidimus, curandi methodus haecenus exposita deficientem roris materiem equidem regenerat, exhalantia verum organa intacta relinquit. Haec, si morbus diu durauerit, destructa penitus non sunt restauranda. Ultra limites artis haeret malum.

*Saepe non
efficaci, se-
diu durauerit
morbus.*

Si vero recens sit morbus, nec tam altas egerit radices, resolutos artus, emolliendo, fouendo, fricando, mouendo, concutiendo, vellicando, vasa exhalantia referantur, horum vis organica restauratur.

*Profutura,
se recens.*

(1) In euisceratis recens animalibus resoluti detineantur artus, tepidus iste fofus, cui nullus par est, saepius repetatur.

*Euiscerato-
rum anima-
lium usu.*

(2) Sulphuratae adhibeantur Thermae, quarum centies exploratus constat effectus. Pluribus

*Thermis
sulphuratis.*

F

bus

bus infantis incaſſum tentatis, pareſim quae colico ſuperuenerat dolori, Thermiſ Aquigranenſibus ſanauit. Foreſtus a).

Frictionibus. (3) Strigili leniore, pannisue laneis non aſperis, leuiter in gyrum reſolutae fricentur partes, quo frequentius eo melius.

Neruinis unguentis. (4) Bis de die, ſaepiusque ſi ferre valeat cutis, unguento Neruino aut Martiato, addita Baſſami Peruuiani tinctura, liniantur artus. Spirituoſis praefant pingua.

Gummoſis baſſamicis. (5) Galbani, ſagapeni, opoponacis, ammoniaci gummi baſſamo de Mecca vel Peruuiano nuptum, repetitis vicibus, parua copia ſimul exhibitum, diu continuatum, mire prodeſt.

Baſſamicis uinis. (6) Proſunt et uina lenia, generoſa, parca miniſtrata manu, Canarinum, Maluaticum, Maderenſe, Graecumue palmam omnibus praeripiunt.

Coeli mutatione. (7) Mira efficit coeli mutatio, ſi temperatum ſit, aëque ſpiretur ſalubrior, humidus frigidusque nocet.

a) Vid. P. Foreſti obſeru. ac curat. Medic. lib. 21. obſ. 15.

F I N I S.

1078

PICA

T. TRONCHIN,
IN ACADEMIA GENEVENSIS MED. PROF.
COLLEGII MEDICI AMSTELODA-
MENSIS OLIM INSPECTORIS ACAD.
REG. SCIENT. BEROLIN. ETC.

D E
C O L I C A
P I C T O N V M.

Vidi in arte peritissimos huncce morbum non intellexisse.

S P I G E L.

ITERVM EDIDIT
I. C. T. SCHLEGEL,
M E D. D.

IENAE ET LIPSIAE,
SVMTIBVS IO. GVIL. HARTVNG.
1 7 7 1.

